

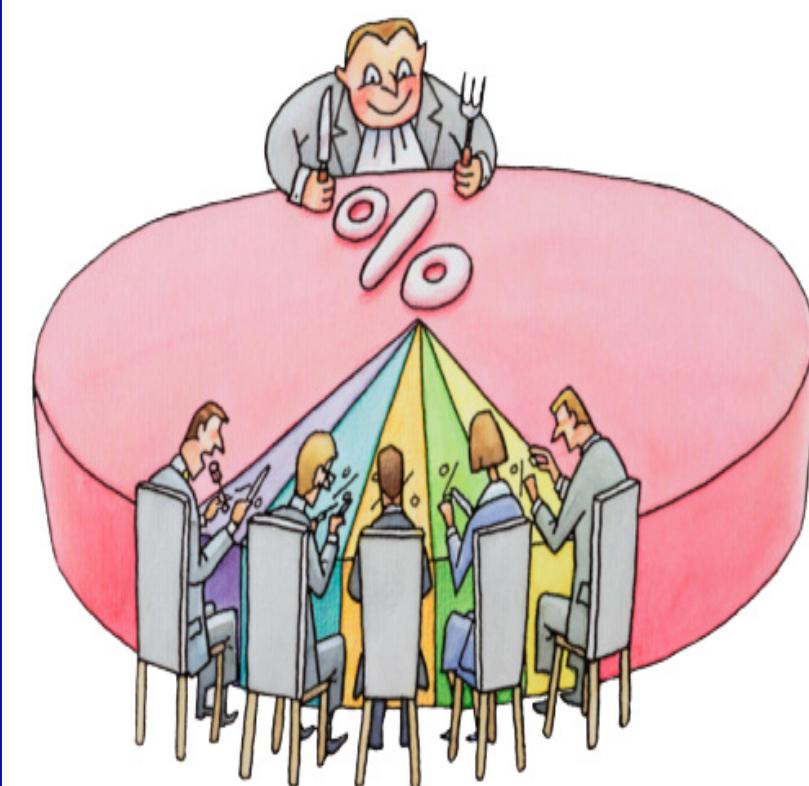
Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije - broj 56, maj, 2010.

INTERVJU
Šef kancelarije
američkog
German Marshall
fonda u Parizu
Francois Lafond

ANALIZA
Da li su
izbori protekli
"uglavnom u
skladu sa
međunarodnim
standardima"

IZAZOVI U EU
Češka – šest
godina nakon
prijema u EU

TEMA BROJA
Koliko su socijalni partneri
uključeni u proces integracija

IZBORNA PEDALA

Evropska komisija će u mišljenju o zahtjevu Crne Gore za članstvo u EU ocijeniti, između ostalog, stepen usaglašenosti sa kopenhaškim političkim kriterijumima u oblasti demokratije.

Da li je Crna Gora 23. maja na lokalnim izborima položila taj test?

Prvo, izborno zakonodavstvo nije usaglašeno sa Ustavom, što je izričit zahtjev Brisela. Međutim, tokom juna, Venecijanska komisija i OEBS daće svoje videnje nacrta izbornog zakona, na osnovu čega je za očekivati da se parlamentarne stranke dogovore i da konačno usvoje taj akt prije jeseni, kada se očekuje Mišljenje Komisije.

Drugo, vladajuća partija je nastavila sa zloupotrebljom državnih resursa u izbirnoj kampanji. Premjer o službenom trošku obide neki prigradski renovirani dom zdravlja, a onda pola sata kasnije i stotinjak metara dalje od tog istog doma zdravlja, u društvu kandidata za odbornike, šalje otrovne strijelice opoziciji sa predizborne tribine svoje partie. Činjenica je, međutim, da je ovoga puta opozicija završni skup u Podgorici održala prvi put u bivšoj zgradi Vlade.

Treće, opozicija je nakon izbora optužila vlast da je manipulisala sa biračkim spiskovima i da mnogi birači, zbog promjena ličnih karata, nijesu upisani na mjestima na kojima su godinama unazad glasali. Na tu mogućnost opozicija je trebala da upozori prije 23. maja i da uporno poziva birače da provjere da li su i gdje upisani. Ovako, to ostaje samo alibi za poraz.

Četvrto, na izborima prvi put, poslije 1991., nije bilo stranih i domaćih posmatrača, a mi se medusobno nijesmo poubijali.

Crnogorska vlast je – a to je toliko tipično za nju – izgleda napravila napor da na svom biciklu okrene pedale toliko da će joj, makar što se tiče izbornog procesa, Komisija omogućiti da nastavi evropsku vožnju.

V.Z.

Stupio na snagu SSP (1. maj) – Crna Gora dobila status pridruženog člana EU pošto je stupio na snagu Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između EU i Crne Gore, koji su prethodno ratifikovale sve članice Unije. Stupanjem na snagu SSP-a, Crna Gora stiče pravo da učestvuje u radu Savjeta za stabilizaciju i pridruživanje, a ne, kao do sada, na sastancima tzv. trojke EU. Ministarka za evropske integracije **Gordana Đurović** ocijenila da je dobro što je SSP ratifikovan prije nego je pripremljeno Mišljenje o crnogorskem zahtjevu za članstvo, jer će to biti "dodatni podsticaj" za pozitivno Mišljenje i kasnije ulazak Crne Gore u pregovarački proces.

Kredit za Balkan (6. maj) – Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) saopštila da će kroz kreditnu liniju od 110 miliona eura finansirati unaprijedenje energetske efikasnosti i konkurentnosti malih i srednjih preduzeća na zapadnom Balkanu.

Crna Gora pogodna za pranje novca (19. maj) – Crna Gora bi realno mogla da očekuje da 2011. počne pristupne pregovore o članstvu u EU, ocijenio izvjestilac Evropskog parlamenta za Crnu Goru **Charles Tannock**. Britanski poslanik je naveo da su korupcija, organizovani kriminal i stabilnost institucija problemi sa kojima se suočavaju sve zemlje regiona, dodajući da je zbog činjenice da koristi euro, a nije članica euro-zone, Crna Gora "veoma pogodna za pranje novca". Prema njegovim riječima Crna Gora nema sopstvene novčanice eura u opticaju, već mora da ih nabavlja sa strane, što tamošnjim pripadnicima organizovanog kriminala bitno olakšava pranje.

Charles Tannock

Govorimo engleski na Zapadnom Balkanu (20. maj) – U Beogradu održana konferencija "Govorimo evropski" o iskustvima i izazovima u prevođenju evropskog zakonodavstva na jezike država regiona koja je okupila predstavnike državnih administracija Srbije, Crne Gore, Makedonije, BiH, Hrvatske, Slovenije, kao i domaće i strane stručnjake za oblast prava i prevođenja.

Nema tajni između Brisela i Podgorica (20. maj) – U Briselu zaključen Sporazum o bezbjednosnim procedurama za razmjenu i zaštitu tajnih podataka između Crne Gore i EU. Sporazumom se definisu bezbjednosne procedure za razmjenu i zaštitu tajnih podataka, ekvivalenti oznaka tajnosti, obaveza bezbjednosnog provjeravanja lica koja će pristupati EU tajnim podacima, način prijema, odnosno dostave tajnih podataka. Sporazumom je definisano da će Direkcija za zaštitu tajnih podataka vršiti nadzor nad sprovodenjem sporazuma.

Bez saradnje nema napretka (29. maj) – Predsjednici Crne Gore **Filip Vujanović**, Hrvatske **Ivo Josipović**, Srbije **Boris Tadić** i predsjedavajući Predsjedništa BiH **Haris Silajdžić** potpisali deklaraciju o unaprijedenju odnosa i poručili da bez saradnje nema napretka. Oni su se sastali u Sarajevu na svečanoj sesiji povodom deseto-godišnjice osnivanja Igmanske inicijative. U zajedničkoj izjavi četiri predsjednička navodi se da je "evropska perspektiva pokretač i garant mira i stabilnosti u jugoistočnoj Evropi". Naglašava se "nužnost da se i nadalje svi sporovi i nesuglasice među državama u regionu rješavaju putem dijaloga". Dodaje se i da je "puno-pravno članstvo u EU strateški cilj svih država" i da "posebno treba vrijednovati ulogu civilnog društva u procesu redefinisanja vrijednosti u našim društvima".

Iskoristiti sve resurse

Od obnove nezavisnosti 2006., Crna Gora je mnogo postigla. Usvojen je novi Ustav, uspješno je saču-

Piše: Stefan Fule

vana stabilnost i multietnički karakter države. Crna Gora igra veoma konstruktivnu ulogu na polju regionalne saradnje i već je napravila prve, odlučujuće korake prema članstvu u Evropskoj uniji, podnijevši zahtjev za članstvo i sprovodeći neophodne reforme kako bi privoljela EU da ukine vize crnogorskim građanima za put u države članice EU. To je, svakako, značajan uspjeh i jedan od najopipljivijih rezultata saradnje između Crne Gore i EU, koji pokazuje da usredsređenost na reforme i na put ka EU znači konkretne prednosti za građane Crne Gore.

Naš ugovorni odnos sa Crnom Gorom počiva na takozvanom Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju, koji su potpisale svih 27 članica EU i koji je stupio na snagu 1. maja 2010. Sporazum sadrži ambiciozan program saradnje u oblastima pravde, slobode i bezbjednosti, slobodnog kretanja radne snage, kapitala i usluga, kao i u oblastima saobraćaja i elektronske komunikacije. Što je možda najvažnije, ovaj sporazum predstavlja kvalitativno novi stupanj u našem zajedničkom radu na projektu evropskih integracija Crne Gore.

Na ovom putu Crne Gora ima mnoštvo prednosti. Politički konsenzus o evropskim integracijama i ekonomskim reformama su od ogromnog

značaja za zemlju koja ide ka EU, s obzirom na obim reformi koje tek treba preduzeti. Takav konsenzus zahtjeva aktivno učešće i podršku civilnog društva i medija.

Država koja teži da postane član evropske porodice mora imati efikasne demokratske institucije, djelotvoran sistem prevencije i borbe protiv kriminala i nezavisno sudstvo i tužilaštvo. Sve ove komponente državnog sistema moraju funkcionisati ispravno i biti međusobno dobro povezane i sve to treba da pruži konkretne i očigledne rezultate. Iako je u Crnoj Gori dosta urađeno, posla ima još mnogo. Mnoga pravila i standardi EU koji su, u međuvremenu, usvojeni sada treba da budu primijenjeni; mno-

Evropska komisija je posvećena odluci da podrži Crnu Goru i druge zemlje zapadnog Balkana u ispunjavanju njihovih ambicija u pogledu evropskih integracija. Naša politička podrška ide ruku pod ruku za konkretnom finansijskom podrškom. U Crnoj Gori u ovom trenutku upravljamo portfoliom EU fondova podrške od preko 100 miliona eura za period 2010–2012. Ovi fondovi su namijenjeni, između ostalog, konsolidaciji vladavine prava, reformi sudstva i policije, jačanju administrativnih kapaciteta i izgradnji nove infrastrukture u oblasti energetike, zaštite životne sredine i poljoprivrede, kao i izgradnji kapaciteta civilnog društva.

Pred Crnom Gorom stoji period intenzivnog rada i mnogih ekonomskih i političkih izazova. Veoma je važno da svi segmenti društva aktivno učestvuju u ovom procesu. Pluralizam i konstruktivni dijalog između državnih institucija, uključujući Vladu, Skupštinu, sudstvo i civilno društvo su neophodni za demokratsku i prosperitetnu Crnu Goru na putu u EU

ge institucije koje su uspostavljene tek treba da prorade u korist građana, kako bi sve ove reforme konačno donijele socijalne i ekonomske koristi građanima i društvu na duži rok. U tom kontekstu su od posebne važnosti teška i složena pitanja, poput borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Evropska komisija upravo izrađuje Mišljenje o crnogorskom zahtjevu za članstvo u EU. Cilj je da se dođe do detaljnog i uravnoteženog utiska o stanju u Crnoj Gori. Ispunjavanje političkih kriterijuma je jedan od preduslova za napredak ka narednim stupnjevima u ovom procesu. Naš plan je da predstavimo Mišljenje na sastanku EU Savjeta ove godine. U međuvremenu, Crna Gora treba da nastavi sa energičnim sprovođenjem reformi, ne samo radi bržeg približavanja EU, već prije svega zbog sopstvenih građana.

Siguran sam da je članstvo u EU ključ za budući prosperitet, stabilnost i mir. Želim da pohvalim ulogu koju Crna Gora igra u razvoju regionalne saradnje, i računam na vašu dalju podršku i inicijativu za saradnju sa susjedima u cilju rješavanja preostalih pitanja od regionalnog interesa.

Pred Crnom Gorom stoji period intenzivnog rada i mnogih ekonomskih i političkih izazova. Veoma je važno da svi segmenti društva aktivno učestvuju u ovom procesu. Treba iskoristiti sve raspoložive resurse. Pluralizam i konstruktivni dijalog između državnih institucija, uključujući Vladu, Skupštinu, sudstvo i civilno društvo su neophodni za demokratsku i prosperitetnu Crnu Goru na putu u EU.

Autor je evropski komesar za proširenje

KOLIKO SU SOCIJALNI PARTNERI U CRNOJ GORI UKLJUČENI U PROCES EVROPSKIH INTEGRACIJA

Na vladinom igralištu nema mjesta za sindikate

Evropske integracije će do daljnog, najverovatnije do otvaranja pregovora sa Evropskom unijom,

Piše: Samir Kajošević

ostati vladino igralište u kojem nema mjesta za predstavnike radnika, a o odsustvu socijalnog dijaloga u Crnoj Gori najbolje svjedoči činjenica da predstavnika sindikata trenutno nema ni u jednom tijelu koje se bavi evropskim integracijama.

Tako u Uniji slobodnih sindikata Crne Gore (USSCG) vide položaj sindikata u procesu evropskih integracija i odnos sa Vladom, koji bi trebao da počiva na socijalnom dijalogu.

Sa druge strane, u Savezu samostalnih sindikata Crne Gore (SSSCG), koji Vlada priznaje kao jedinog legitimnog predstavnika zapošljenih u Crnoj Gori, su zadovoljni saradnjom sa Vladom u području evropskih integracija, kao i u Uniji poslodavaca Crne Gore (UPCG), takođe, jednim za Vladu legitimnom predstavnikom biznismena.

Ova dva socijalna partnera navode da su zajedno sa Vladom radili na pripremi niza prijedloga zakona koji se direktno tiču integracija naše države, pa su morali biti usklađeni sa evropskim popisima, a koji tretiraju status zapošljenih, odnosno poslodavaca.

Generalni sekretar USSCG **Srđa Keković** u razgovoru za *Evropski puls* kaže da u Nacionalnom savjetu za evropske integracije (NSEI) nema predstavnike dva nacionalna sindikata, iako u tom savjetodavnom tijelu mjesto imaju dva predstavnika civilnog sektora.

"Možda je to i najbolji primjer

koliko su radnici uključeni u proces evropskih integracija. Kao drugi primjer koji govori o tome u kojoj mjeri su socijalni partneri uključeni u proces integracija navešću vladinu Komisiju za evropske integracije u kojoj opet nema predstavnika sindikata", pojašnjava Keković.

Međutim, vršilac dužnosti generalnog sekretara SSCG **Zoran Masoničić** podsjeća da SSCG odavno ima predstavnika u Socijalnom savjetu, ističući da radnici imaju predstavnike i u vladinim radnim grupama za izradu zakona.

"To je veliki napredak u poređenju sa prethodnim vremenom kada smo dobijali praktično gotova rješenja na komentar. Ipak, nekada su rokovi za usaglašavanje određenih principa isuviše kratki, pa se članstvo ne može blagovremeno upoznati sa njima", ocjenjuje Masoničić u razgovoru za *Evropski puls*.

Učešće u izradi prijedloga zakona za sada je jedina privilegija na koju su crnogorski sindikalci uspjeli da se izvore kod Vlade. Tako su predstavnici SSSCG učestvovali u radnim grupama za izradu nekoliko značajnih zakona, kao što su Zakon o penzijskom i invalidskom osig-

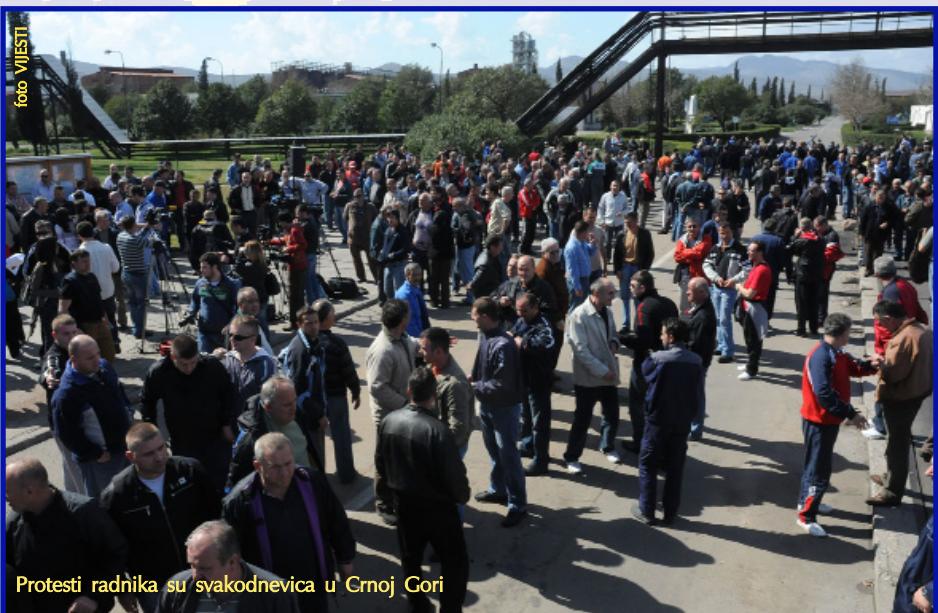
PRIPREMAJU SE ZA PREGOVORE

Da sindikati ne čekaju skrštenih ruku dan kada će ih Vlada pozvati da pregovaraju sa EU, ukazuje podatak da oba crnogorska sindikalna udruženja saraduju sa kolegama iz inostranstva i razmjenjuju iskustva o EU.

Zoran Masoničić pojašnjava da je razmjena iskustava sa kolegama iz EU za članove SSCG obaveza prilikom planiranja bilo koje značajnije strategije za djelovanje na domaćem terenu.

On podsjeća da predstavnici sindikata učestvuju u seminarima i treninzima koji se organizuju u saradnji sa stranim partnerima.

"Preko naših granskih sindikata koji su članice međunarodnih sindikalnih asocijacija, ostvarujemo stalne kontakte sa kolegama iz Evrope po mnogim aktuelnim pitanjima iz rada sindikata", naveo je Keković.

uranju ili Zakon o reprezentativnosti sidnikata.

Keković smatra da je upravo zbog evropskih integracija, odnosno zahtjeva iz Brisela, Vlada bila prinuđena na taj potez.

"Ipak, propust vidim u tome što u cijeloj priči nema iskrenosti i kontinuiteta. Dok vas danas pozivaju kao punopravnog socijalnog partnera, sjutra vas zaborave ukoliko se plaše od vašeg potencijalnog reagovanja na predloženo zakonsko rješenje", smatra on.

Crnogorske vlasti formalno poštuju evropski model po kojem su partneri u socijalnom dijalogu predstavnici države, poslodavaca i sindikata.

U Crnoj Gori socijalni dijalog, međutim, u potpunosti ne podrazumjeva prenošenje moći države na ostale socijalne partnere, iako je činjenica da i u zemljama EU Vlada ima najjasnije definisanu ulogu i najveću moć.

Međutim, ako se ima u vidu činjenica da u Holandiji i Irskoj u radu tamošnjih socijalnih savjeta učestvuju predstavnici nezapošljenih lica i organizacija žena, dok u Crnoj Gori još nema mjesta za predstavnike oba sindikata, onda je jasno koliko smo daleko od onoga što se u EU zove socijalni dijalog.

To su primjetili u Evropskom ekonomskom i socijalnom savjetu (ECOSOC), u čijem se Mišljenju o Crnoj Gori, između ostalog, preporučuje "da se Vladina Komisija za evropske inte-

gracije, koja radi pod okriljem Ministarstva za evropske integracije, otvorí za predstavnike socijalnih partnera i da se oni postepeno uključe u proces integracije zemlje u EU".

ECOSOC je pripremio ovo istraživačko mišljenje na osnovu zahtjeva Komisije u susret izradi mišljenja EK o zahtjevu Crne Gore za članstvo u EU.

ECOSOC dalje navodi da "socijalni partneri nijesu bili uključeni u mjeri u kojoj je trebalo da budu uključeni u pogledu upitnika EU".

"Samo su Unija poslodavaca i Privredna komora saradivali kao dio vladinih radnih tijela zaduženih za odgovaranje na upitnik. Prema uputama EU, svi socijalni partneri trebalo je da budu konsultovani u relevantnom dijelu Upitnika", piše u dokumentu.

Keković smatra da je Vlada namjerno zaobišla sindikate, prilikom odgovaranja na Upitnik.

"Mislim da to nije u redu i da ne ide u prilog jednom demokratskom društvu, kakvo mi želimo da izgradimo na putu evropskih integracija. Socijalni

Ako se ima u vidu činjenica da u Holandiji i Irskoj u radu tamošnjih socijalnih savjeta učestvuju predstavnici nezapošljenih lica i organizacija žena, dok u Crnoj Gori još nema mjesta za predstavnike oba sindikata, onda je jasno koliko smo daleko od onoga što se u Uniji zove socijalni dijalog

dijalog je fundament na kojem počiva EU, i ne znam što tako ne bi bilo i u Crnoj Gori", dodaje Keković.

Utjehu za to što Vlada nije konsultovala SSCG prilikom odgovaranja na Upitnik, Masoničić nalazi u činjenici da su sindikati učestvovali u izradi "Nacrta preliminarnog mišljenja o ulozi civilnog društva u odnosima EU i Crne Gore".

ŠTO OČEKIVATI OD POSLODAVACA I VLADE KOJI NE POŠTUJU ZAKONE

Sindikalci su podjeljeni i u pogledu kontrole sprovođenja zakona koji se tiču radnika.

Upravo je primjena svih zakona, ne samo onih koji tretiraju radnička prava, slaba strana crnogorskog puta ka Briselu, na što ukazuju i zvaničnici EU.

Dok u SSCG pojašnjavaju da se primjena zakona kontrolise kroz Socijalni savjet, u Uniji samostalnih sindikata tvrde da prečesto nailaze na problem vladavine zakona i funkcioniranja institucija sistema.

Keković kaže da su uzaludni apeli radnika da se neki zakoni ne poštiju, kad nadležne institucije autoritativno tvrde da je sve u redu.

Kao primjer, on navodi kampanju za poštovanje prava na radno vrijeme od 40 sati i slobodan praznični dan, koju USSCG vodi od maja 2009.

"Nadležne institucije, a tu posebno mislim na Inspekciju rada, ne daju očekivani doprinos. Tako u Crnoj Gori, za razliku od uredenih evropskih zemalja, imate situaciju da skoro sve radi u dane državnih praznika, izuzev državne administracije. Što možete očekivati od Vlade i poslodavaca koji imaju takav odnos prema zakonom propisanom državnom prazniku. Zaista, oni moraju mnogo da uče od svojih kolega iz okruženja", smatra Keković.

U Mišljenju ECOSOC-a za Crnu Goru navodi se da su samo Unija poslodavaca i Privredna komora bili uključeni u proces odgovaranja na Upitnik EK, iako je EU preporučila konsultacije sa svim socijalnim partnerima. "Vlada je namjerno zaobišla sindikate u tom poslu", smatra Srđa Keković

Keković kaže da je isključivanje iz priče o integracijama samo jedan od primjera odnosa države prema crnogorskim radnicima.

On upozorava da Vlada odavno zabilazi USSCG, pojašnjavajući da u demokratskim društвima sindikati koriguju odnose između poslodavaca i vlade.

Keković ističe da USSCG nema predstavnika ni u Socijalnom savjetu, a ista je situacija i u drugim tijelima gdje sindikati imaju pravo učešća na osnovu tripartitnog socijalnog dijaloga. Predstavnika samostalnih sindikata nema ni

u Savjetu za privatizaciju, tenderskim komisijama, Fondu PIO, Zavodu za zapоšljavanje, Agenciji za mirno rješavanje radnih sporova...

"Kada počnu pregovori sa EU očekujemo da budemo pozvani u Vladine radne grupe. Do tada ćemo nastojati da izgradimo kapacitete kako bi na pravi način odgovorili izazovima integracija", kaže Zoran Masoničić

"U EU sindikati su prepoznati kao socijalni partneri. Ustvari, Unija počiva na socijalnom dijalogu, dok u Crnoj Gori to nije slučaj. Ovdje se socijalni

dijalog fingira", smatra Keković.

Ako se situacija u Crnoj Gori uporedi sa državama regiona, onda se može zaključiti da je najslučnija onoj u Bosni. Tamo predstavnici sindikata nisu uključeni ni u radna tijela za pripremu zakona, na što su i sami nedavno upozorili Vijeće ministara BiH, tražeći uključivanje u državna tijela koja se bave pripremom zakona za usklađivanje sa evropskom praksom.

Za razliku od Bosanaca i Crnogoraca, slovenački i hrvatski radnici i poslodavci su dio evropske priče od početka.

Hrvatska se uporno hvali da je u proces odgovaranja na Upitnik EK angažovala širok spektar udruženja i stručnjaka koji ne predstavljaju vladinu administraciju.

Ono što radnike i sindikat u Crnoj Gori može ohrabriti je činjenica da EK voli da za pregovaračkim stolom, sa

druge strane, pored predstavnika administracije vidi i ljude koji predstavljaju radnike, biznisene, poljoprivrednike...

U Hrvatskoj udruženja poslodavaca i sindikati imaju garantovana mjesta u radnim grupama za pojedina poglavљa. Tako je u radnoj grupi za Preduzetništvo i industrijsku politiku predstavnik Saveza samostalnih sindikata Hrvatske, dok je u radnoj grupi za Socijalnu politiku i zapоšljavanje prisutan i nezavisni hrvatski sindikat. Slična situacija je bila i u Sloveniji, u čijem pregovaračkom timu je bilo mjesta za predstavnike nevladinih organizacija, sindikata i privredne komore.

"Kada počnu pregovori sa EU očekujemo da budemo pozvani u Vladine radne grupe. Do tada ćemo nastojati da izgradimo kapacitete kako bi na pravi način odgovorili izazovima integracija, i u evropsku porodicu ušli kao moderna i efikasna radnička organizacija. Spremamo se tako što se upoznajemo sa dobrim i lošim primjerima iz prakse iz zemalja EU i regiona, i mislim da ćemo dati značajan doprinos", smatra Masoničić.

POSLODAVCI ODУŠEVЉЕНИ

Uniji poslodavaca Crne Gore (UPCG) smatraju da socijalni dijalog za sada odlično funkcioniše.

U toj organizaciji podsjećaju da su imali predstavnika prilikom izrade najbitnijih zakona kao što su oni o radu, socijalnom savjetu, mirnom rješavanju radnih sporova, uređenju prostora i izgradnji objekata ili o zapоšljavanju i radu stranaca. Očekuju da se takva praka nastavi i prilikom pregovora sa EU.

"Ono što je zajedničko je akcenat koji je stavljeno na usklađivanje našeg sa zakonodavstvom EU, što je dodatna potvrda apsolutne podrške i zalaganja UPCG za integracione procese Crne Gore u EU", smatra PR menadžer UPCG Zvezdana Olić.

Ona je podsjetila i da UPCG, kao učesnik u socijalnom dijalogu, ima sa Ministarstvom za evropske integracije potpisani Protokol o saradnji koji podrazumijeva učešće u radu Koordinacionog tijela Unije i Ministarstva, koje će se baviti pitanjima pristupanja EU, pravne harmonizacije i intenziviranja privredne saradnje sa zemljama EU.

Ako je suditi prema planovima za naredne četiri godine, na tu saradnju računa i Ministarstvo, koje u komunikacionoj strategiji do 2014. tvrdi da u evropskoj priči očekuje značajno učešće predstavnika privrednog sektora, ali i strukovnih udruženja i sindikata.

DA LI SU I NEDAVNI IZBORI PROTEKLI "UGLAVNOM U SKLADU SA MEĐUNARODnim STANDARDIMA"

Daleko od demokratije

Kada bi se u nekoj od članica Evropske unije na izborima glasalo crtanjem trouglova i srca bilo bi to

Piše: Neđeljko Rudović

posljednje upozorenje da EU, zamišljena kao okvir za društvo slobodnih ljudi, ide ka svom kraju. Kada bi se desilo da lokalni policajci, službenici i ostali, zajedno sa kolegama iz glavnog grada, cijelog dana razvoze birače, plaćaju "putne troškove", "kupuju lične karte" i

Kada bi se u nekoj od članica Evropske unije na izborima glasalo crtanjem trouglova i srca bilo bi to posljednje upozorenje da Unija, zamišljena kao okvir za društvo slobodnih ljudi, ide ka svom kraju

izdaju nove na dan izbora, Evropa bi bila ponižena, a njeni građani postali zarobljenici moćnika bez skrupula.

U jednoj od novih potencijalnih članica EU na jednim izborima, koji su prvi put održani bez prisustva stranih posmatrača, aktivisti vladajuće partije su na javnim mjestima u gradu davali novac građanima kako bi glasali za vladajuću koaliciju. Istovremeno, druga grupa njih je prevozila birače na biračka mesta koristeći službena vozila. Jedan od službenika policije je odobrio i izdavao lične karte na dan izbora iako je bila nedjelja, a direktor Pošte je omogućio uplate građanima radi izdavanja ličnih karata. Našao se tu i direktor škole koji je vladajućoj partiji ustupio ugostiteljski objekat u kojem je na dan izbora glasačima vladajuće kolicine isplaćivan novac.

U toj istoj maloj zemlji, ako pitate građane da li su predstavnici vlasti korumpirani, odgovoriće da jesu. Ako

pitate za koga će glasati, odgovoriće – za njih. Na prvi pogled neobjašnjivo, ali su rezultati izbora pokazali da ipak nije šala.

Tako je na dan izbora kancelarija jedne od manjih stranaka u jednom malom planinskom gradu bila puna. Većina je došla da se predstavnicima te stranke izvini što neće moći da glasa za njih. Pritisci, ucjene i obećanja, govorili su tada, učinili su svoje. Strah od gubitka radnog mjesta ili teška materijalna situacija bili su jači od slobodnog izražavanja građanske volje.

Ta stranka je bila poznata po tome što je oštro ukazivala na kriminal u jednoj opštini, posebno apostrofirajući ne-domaćinsko ponašanje gradonačelnika.

Ispada da u jednoj potencijalnoj

ma da su glasali za njih, stanovnici tog malog planinskog grada morali su njihovu listu na glasačkom listiću zaokružiti posebnim znacima – među najbrojnijima bili su trouglovi i srca.

Sljedeća "zanimljivost" bila je glasanje putem pisma. Osim što je bilo neuobičajeno mnogo zahtjeva, ispostavilo se da te zahtjeve nijesu potpisivali oni koji su htjeli tako da glasaju, nego sasvim druge osobe. A kada su one koji su navodno glasali putem pisma pitali o čemu se radi, većina njih su rekli "da takve zahtjeve nijesu slali, da nikada

članici EU priča o korupciji i kriminalu ne donosi nikakve političke efekte. Naprotiv, uprkos dobro argumentovanom kritičkom diskursu, neprestanim ponavljanjem istih priča o kriminalu, afere

U jednoj od novih potencijalnih članica EU, na jednim izborima su aktivisti vladajuće partije na javnim mjestima u gradu davali novac građanima kako bi glasali za vladajuću koaliciju. Istovremeno, druga grupa njih je prevozila birače na biračka mesta koristeći službena vozila

se, pokazuje se, vremenom relativizuju, a stranka koja ih ponavlja postaje "dosadna".

Korupcija i organizovani kriminal na neki način postaju legitimizovani – svi znaju da postoje, ali to više nikoga ne iznenadjuje i ne zabrinjava. Mnogi su, dakle, upoznati i te kako sa svim dešavanjima, naročito u malim sredinama, ali jedini njihov problem je kako da uđu u to kolo i dio kolača pribave za sebe.

A da bi dokazali vladajućim partijama

nijesu glasali i da neće ni sada". Nije teško zaključiti da su se ranije takvi obrasci vraćali uredno zaokruženi. I, dok "građani" glasaju, lokalna vlast je, pred izbore, funkcionerima podijelila stanove koji su bili obezbjedeni za socijalno najugroženije stanovništvo, a krajem godine u parlamentu je usvojena i odluka za podjelu 168 opštinskih placeva.

Inače, po svim međunarodnim izvještajima, svi izbori u Crnoj Gori do sada protekli su uglavnom u fer borbi i u skladu sa međunarodnim standardima.

ŠEF KANCELARIJE GERMAN MARSHALL FONDA U PARIZU FRANCOIS LAFOND

Morate se boriti jače protiv mafije nego članice EU

Šef kancelarije German Marshall Sfonda u Parizu Francois Lafond ocijenio je za *Evropski puls* da nema političkih prepreka za prijem novih članica u Evropsku uniju, uprkos tome što proširenje nije prioriteta politika Unije. On je takođe naglasio da zemlje zapadnog Balkana moraju da ulože više napora kako bi riješili probleme koje su identifikovale Evropska komisija i države članice.

- Koji je stav zvaničnog Pariza kada je riječ o evropskim aspiracijama država zapadnog Balkana, s obzirom na činjenicu da u EU nema optimizma oko procesa daljeg proširenja?

Nijesam zvaničnik francuske vlasti, ali ako sam pravilno shvatio, ministar inostranih poslova Bernard Kouchner i Vlada pominju da bi Balkan trebalo da se integriše u EU što je prije moguće, jednom kada budu

Francois Lafond

Procjena ovih lidera je ispravna – članstvo u EU je jedna od najboljih

Sve članice EU mogu da i dalje poboljšavaju svoje demokratske funkcije, ali zato što kreću u Uniju, neke zemlje treba da učine više od drugih, onih koje su sada članice, kada je riječ o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije i afirmacije slobode izražavanja

zadovoljeni svi kriterijumi postavljeni od strane Evropske komisije i država članica.

Određeni napori su još uvek potrebni, ali nema političkih prepreka da se zapadni Balkan uskoro integriše u EU.

- Što mislite o ocjenama lidera država zapadnog Balkana da je članstvo u EU najbolja garancija za mir i stabilnost, kojom žele da ukažu Briselu i državama članicama da ne smiju zanemariti značaj procesa proširenja?

garancija za mir i stabilnost za sve zemlje zapadnog Balkana.

Ali, to ne znači da ne treba da države zapadnog Balkana uđu još

Na Vladi Crne Gore je da pokaže Evropskoj uniji i međunarodnoj zajednici da su svi kriterijumi i specifični zahtjevi EU uzeti u razmatranje, i da ima obezbijeđena konkretna i specifična rješenja za probleme

npora na pitanjima koja su već identifikovana, kao što su unaprijeđenje vladavine prava, obezbjeđivanje funkcionalne države, borba protiv ko-

rupcije i primjena pravila koja obezbijeduju djelovanje tržista na transparentan, konkurentan i fer način, a u cilju izbjegavanja monopola.

Očigledno je da će obećanje o članstvu EU, koje je dato balkanskim državama, kao specifična uloga u evropskoj konstalaciji, pomoći da se održi mirna situacija.

- U kojoj mjeri korupcija i organizovani kriminal u državama zapadnog Balkana utiču na proces evropskih integracija?

Nijesam stručnjak za ta pitanja, ali dokumenta EU upućuju da sve balkanske zemlje, pa i Crna Gora, uprkos poboljšanjima, još uvijek treba da ulože veće napore u cilju napretka u reformama protiv organizovanog kriminala i korupcije, i afirmaciji slobode izražavanja.

Sve članice EU mogu da i dalje poboljšavaju svoje demokratske funkcije, ali zato što kreću u Uniju, neke zemlje treba da učine više od drugih, onih koje su sada članice.

- Da li Crna Gora može dobiti status države kandidata do kraja ove ili početkom sljedeće godine?

Na Vladi Crne Gore je da pokaže Evropskoj uniji i međunarodnoj zajednici da su svi kriterijumi i specifični zahtjevi EU uzeti u razmatranje,

i da ima obezbijeđena konkretna i specifična rješenja za probleme.

V. ŽUGIĆ

USPON EVROPE, RENESANSA I KOLONIJALIZAM

Konkurenčija kao točak razvoja

Srednji vijek predstavlja tamni period evropske civilizacije, kada je riječ o humanističkim vrijednostima,

Piše: Miloš Vukanović

intelektualnom i tehnološkom napretku, umjetničkim dostignućima... Bilo kakav napredak je u osnovi gušen od crkve ili poluvravarških monarha čiji je jedini cilj bio očuvanje stanja u kojima njihova totalna moć nad životima kmetova i plodnom zemljom nikad neće biti doveđena u pitanje.

Arapski svijet pod Kalifima, Indija pod Mogulima, kmerska Indokina i Kina pod nizom uspješnih dinastija bili su tada centri civilizovanog svijeta. Naučna i umjetnička dostignuća, veličanstvena arhitektonска ostvarenja, gradovi od nekoliko stotina hiljada ljudi i vojske, čiju brojnost i vojnu tehnologiju na zapadu nijesu mogli ni da zamisle, činili su Evropu neinteresantnom periferijom.

Ipak, desilo se nešto što i danas muči istoričare i što još niti jedna teorija nije u potpunosti uspjela da objasni. Kako je taj primitivni čošak tada poznatog svijeta uspio da se uzdigne i zagospodari planetom, dok su moćne azijske civilizacije nepovratno krenule u sunovrat i svoj novi preporod dočekale tek krajem 20. vijeka.

Jednostavan odgovor bi bio: desila se renesansa. Sa druge strane, i drugi kontinenti i države su doživljavale svoje renesanse, ali nijesu uspjеле da ostvare toliki stepen razvijta do kojeg je došla Evropa.

Što je evropska renesansa, koji su to uslovi doveli do nje, a koji su katalizatori istovremeno uticali na pad azijskih civilizacija i omogućili kolonijalizam?

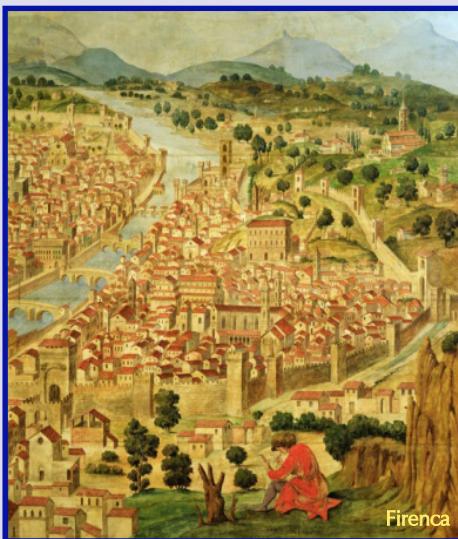
Renesansa se vremenski određuje od 14. vijeka u Italiji do 16. vijeka u ostatku Evrope. Italija je zemlja u kojoj je umjet-

nost renesanse našla svoj najviši izraz. Uporedo sa materijalnim, razvijala se i duhovna kultura koja se izrazila u sve većem interesu za antičku umjetnost. Nosioci te nove kulture bili su humanisti koji su kulturu usmjerenu prema čovjeku suprostavljali skolastičkoj nauci i teologiji. Za italijanske humaniste središte univerzuma nije bio bog, već čovjek.

Zasnovana na empirijskom doživljaju svijeta i kritičkom odnosu prema autoritetima, renesansa je oslobođila bujicu stvaralačke energije, prvo u Italiji i Nizozemskoj, a zatim u Njemačkoj i Francuskoj. Ta stvaralačka energija i novi filozofsko-naučni pogled na svijet prouzrokovali su pokretanje lavine kulturno-naučnih ostvarenja koji su

Geografska razuđenost koja je dovela do političke rascjepkanosti na evropskom tlu onemogućila je dominaciju jedne sile, kao što je to bio slučaj u Aziji, a stalno nadmetanje u ekonomskom boljitu i tehnološkim inovacijama doveće do izvlačenja starog kontinenta sa periferije poznatog svijeta i do njegovog uspona ka vrhu civilizacijske ljestvice

pokrenuli evropske države iz srednjevjekovnog sna. Treba naglasiti da je taj iznenadni civilizacijski probor ostvaren uz simbiozu srednjevjekovnih kulturnih tekovina i antičkih vrijednosti i pravaca tj. starog i "novog". Renesansa je spajanje svega što je nastalo na tlu Europe i stavljanje tog proizvoda u službu daljeg napretka ovog kontinenta.

Firenca

Zašto je došlo do Renesanse i zbog čega je ona donijela premoć Evrope nad azijskim civilizacijama pokušaćemo da objasnimo kroz teoriju koju prihvata većina današnjih istoričara.

Naime, iako je razvijeni srednji vijek ujedno i period najvećeg razvoja feudalnog društvenog sistema, još od 11. vijeka u njemu se razvijao proces koji su mnogi monarsi bezuspješno pokušavali da zaustave. To je proces samostalnog razvoja gradova, kao sušte suprotnosti feudalnom posjedu. Razvijajući se na glavnim trgovачkim putevima (kopnenim, riječnim, morskim) i u blizini velikih rudnih nalazišta, brzinom svjetlosti postaju nezavisni ekonomski, kulturni a prvenstveno politički centri. Veliki broj njih je bio

toliko moćan da su imali svoj statut, vojsku i samoupravu. Zauzimajući zemljiste u svojoj okolini, pretvaraju se u prave nasljednike antičkih grčkih gradova-država (polisa). Njima vladaju gradska vijeća ili odredene moćne porodice koji vještim političkim manevrima između zavadenih neprijatelja ostvaruju svoju nezavisnost, a ne plemići (iako ima i takvih gradova). Nova klasa bogataša postaju trgovci, bankari i zanatlije. Masovno akumuliranje kapitala dovodi ove gradove do statusa kreditora velikih evropskih kraljevina. Taj isti kapital, humanistički nastrojene mecene, kao i odsustvo "konzervativnih" monarha i klera, pravi podlogu za neviđeni kulturni uspon.

Gradovi sjeverne Italije su bili glavni predstavnici ovih novih državnih cjelina. Obogativši se trgovinom sa istokom, sa nizom zanatskih i bankarskih udruženja i pojedinaca koje su to bogatstvo i monopol na određenim proizvodima koristili i uvećavali, kao i možda glavni faktor tj. politička nezavisnost, usloviće pojавu renesanse baš ovdje.

Ovi gradovi su se nalazili između

njemačkog Carstva na sjeveru i Papske države na jugu. Koristeći antagonizam između dva neprijatelja uspijeće do 19. vijeka da održe svoju nezavisnost. Apsolutno ista podloga vodiće do eksplozije renesanse i u gradovima-državama Nizozemske. Između Burgunda, Njemaca i Francuza, sa razvijenom trgovinom i manufakturom, prije svega tkanina, oblast današnje Belgije i Holandije ostvariće izuzetan uspon i postati rasadnik kulture toga perioda za veći dio zapadne i sjeverne Europe.

Smatra se da je glavni uslov za ovakav istorijski razvoj geografska razudenost Evrope. Koliko god ovo zvučalo trivijalno uvijek treba imati u vidu da geografska razudenost za sobom povlači niz faktora od kojih je najbitnija etnička, jezička i eventualno politička rascjepkanost tj. nemogućnost dominacije jedne kulture ili naroda na ovom prostoru. Evropa je ekstreman primjer toga, jer i pored velike usitnjjenosti država na malom prostoru postoje granične zone, posebno u zonama gdje se sastaju različiti narodi, kao što su sjeverna Italija ili Nizozemska, gdje će proces usitnjavanja država dostići maksimum. Ovo stvara već gore pomenute uslove za nastajanje novih filozofsko-političkih pogleda, akumulaciju kapitala kod više subjekata koji rezultiraju raznolikostima i sukobima. Sukob provočira i stalnu potrebu za takmičenjem, usavršavanjem i napretkom.

Za razliku od Evrope, azijska carstva su bila jedinstvena i monolitna, geografski cjelovita i odvojena od drugih kultura. To je rezultiralo strahom vladara za svoju

Renesansa je označila kraj stagnacije Evrope i novi kulturni polet kakav nije viđen još od antike. Pored umjetničkih i književnih djela, koje spadaju u red najljepših koje je čovječanstvo ikad dalo, ovaj pokret će dovesti do filozofskih i tehnoloških inovacija, ili makar napraviti podlogu za njih, čiji će uticaj povesti čovječanstvo na sasvim novi put

vlast i posljedično gušenjem velikog napretka i uzdizanja određenih dijelova njihovih carstava.

Oružje se može uzeti kao ilustrativan primjer koji objašnjava ovu teoriju. Oružje koje je koristilo barut, poput topova, arapski kalifi su posjedovali još u 12. vijeku. Poslije prvih usavršavanja topovi, koje će Arapi koristiti za nekoliko vjekova, neće previše napredovati, samo zato što su kao takvi odradivali posao i nije postojala potreba za njihovim usavršavanjem. Sa druge strane, prvi topovi su masovno počeli da se koriste u

Evropi tek krajem 15. vijeka, ali su veoma brzo postali mnogo bolji od svojih arapskih i kineskih prethodnika. Jednostavno, ako isti top dobiju na primjer Milan i Verona ili kraljevina Francuska i Španija, ili niz drugih zavadenih evropskih država oni će raditi na usavršavanju tehnologije koja bi im dala koliko toliku premoć.

Zaključak je da je geografska razudenost koja je dovela do političke rascjepkanosti onemogućila dominaciju jedne sile na evropskom tlu, a stalno nadmetanje u ekonomskom boljtku i tehnološkim inovacijama doveće do izvlačenja starog kontinenta sa periferije poznatog svijeta i do njegovog uspona ka vrhu civilizacijske ljestvice.

Renesansa je označila kraj stagnacije Evrope i novi kulturni polet kakav nije viđen još od antike. Pored umjetničkih i književnih djela, koje spadaju u red najljepših koje je čovječanstvo ikad dalo, ovaj pokret će dovesti do filozofskih i tehnoloških inovacija, ili makar napraviti podlogu za njih, čiji će uticaj povesti čovječanstvo na sasvim novi put. Leonardo de Vinci, Michelangelo, Nikola Kopernik, Galileo Galilei, Shakespeare su samo najizrazitiji primjeri niza umjetnika, naučnika i pronalazača koji su se ujedno suprotstavljali staroj Evropi i praveći novu, uzimali najbolje od njenih tekovina.

Autor je saradnik na programima u Centru za građansko obrazovanje (CGO)

OTKRIĆA NOVIH SVIJETOVA

Osokoljeni novim tehnološkim inovacijama evropske sile okreću se morima. Velika geografska otkrića i početak kolonizacije prouzrokovalo je još jedan veliki činilac koji je uvijek u istoriji čovječanstva imao veliku ulogu. To je borba za trgovачke puteve i monopol nad resursima. Kako su Osmanlije i Venecija držale većinu trgovine između Azije i Evrope u svojim rukama, Španci, Englezi, Francuzi i Nizozemci su se otisnuli na mora. Tražeći jednostavnije i jeftinije puteve do začina i drugih dobara Istoka ne samo da su ostvarili taj cilj nego su otkrili dva sasvim nova svijeta.

Prvi je bio svijet istoka, Indije i Kine, tako bogat i, na duže staze, nesposoban da se odbrani od pohlepe evropskih dvorova i istraživača. Drugi je bio sasvim novi svijet Amerike sa svojim primitivnim ali prefinjenim civilizacijama Maja, Inka, Asteka i Šimua.

Nažalost, prvi Evropljani koji su došli u Novi svijet nijesu bili renesansni ljudi, u potrazi za novim zemljama radi dobrobiti svojih naroda, nego posrnule aristokrate, plaćenici i avanturisti čija je misija bila da osvoje što više zemlje i donesu kralju što više zlata.

Na izborima ništa novo

Piše: Brano Mandić

Bez i jednog opaljenog metka, vlast je u Crnoj Gori ostala netaknuta i zaista je sprdnja biti ovih dana tvrdoglav i ne priznati da dobijamo ono što iskamo i biramo što nam se nudi.

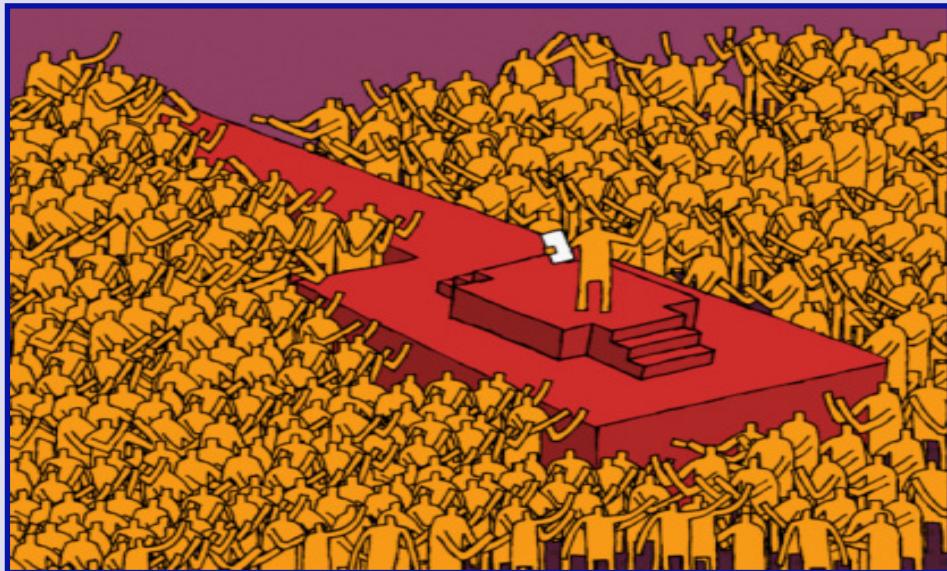
Posebice je opozicija u stanju kada joj treba antidepresiva ili čistke, ili meditacije, jogijskih vještina među liderima, da objasne pučanstvu zašto opet gube, a ne podnose ostavke.

Nije trebalo biti prorok: kampanja opozicije je bila velika glupost – nefokusirana larma opštih mesta, upravljenja prema nebu i zazivanju božanske pravde, umjesto ka neopredijeljenim biračima, apstinentima i ostalima koji traže malo više smisla, pa da glasaju.

Dobar je primjer bila kampanja Socijaldemokratske partije (SDP): odabrali su Podgoricu, mlade ljude, internet komunikacije, gradsko jezgro... Sa takvom strategijom, dobili su koliko im treba, što je definicija političke pragme.

Politički analitičari imaju razloga da trljaju ruke. Ovakvu političku realnost teško je naći u svijetu, posebno onom kojem deklarativno težimo, spremni da poginemo za Kopenhaške principe

Sa druge strane, opozicija je još jednom ostala za bruku, a kompleks vječite vladavine Demokratske partije socijalista (DPS) osnažio još više – ako je to moguće. Ubijanje nade u normalnu politiku, opasna je rabota koja će ovu zemlju da košta mnogo vremena i napora na putu ka uređenom svijetu. Sa punim pravom DPS može sebe da izdigne iznad zakona, kada im to zatreba, zaštiti svoje ljude i zamahne izbornim rezultatom pred očima Brisela. Da nevolja bude veća, nije bilo stranih posmatrača, što je signal jasan do otriježnjenja. I, umjesto da priznaju da su promašili, opozicioni lideri nemušto, opet, govore o stanovitom uspjehu, procentima, kradji i prekradi, neslobodi i

niskom stupnju političke svijesti. To rade, očigledno, iz najjeftinijeg poriva: ako glasno priznaju poraz, morali bi da prihvate i krivicu i objasne glasačima što još traže u politici.

Fenomen nesmjenjive vlasti, samo je jedna strana medalje, koja na drugoj strani krije nesmjenjivost opozicije i interesnu mrežu ljudi koji jednako uspješno plivaju godinama.

tovan pa poslije takvog skora, imati neko objašnjenje i ostati politički živ, pa se još nazivati liderom koji obećava.

Žalosno je bilo gledati kampanju, zasnovanu na problematičnom simbolu bijele košulje, koji kao da je izašao iz neke bugarštice; još im je samo svadbeni barjak falio sa jabukom na vršku, ili peškir da zavijori, u znak nacionalnog pomirenja i štovanja higijenskih navika.

Ali, nije vrijeme za smijeh, politički analitičari imaju razloga da trljaju ruke, jer ovakvu političku realnost teško je naći u svijetu, posebno onom kojem deklarativno težimo, spremni da poginemo za Kopenhaške principe.

Jedino što je ostalo zanimljivo, nakon ovih dosadnih izbora, jeste kako će se rasplesti situacija oko gradonačelnika Podgorice **Miomira Mugoša** i njegovog otvorenog rata sa manjim koalicionim partnerom. Teško je očekivati da će SDP pogaziti krunsko obećanje glasačima, ali u crnogorskoj politici je sve moguće. Njihov naum da Mugošu poštede do isteka mandata, a onda svrgnu iz fotelje gradskog kapetana, miriše na kompromis ugovoren na najvišim partijskim sijelima. Zanimljivo jeste da tu

jedinu, koliko god neizvjesnu, opoziciju katarzu, građanima može donijeti partija članica tvrde koalicije na vlasti. Koliko se god, sa razlogom, sprdali sa konceptom mijenjanja sistema iznutra, izgleda da se moramo zadovoljiti puževim korakom jedne pragmatične stranke koja je godinama aminovala razna nepočinstva mrznih DPS-ovaca i okajala njihove grijehе iz ratne prošlosti. Ako se još može govoriti o opoziciji kao političkoj snazi od ma kakve vizije, onda će odnos prema SDP-u biti njihov veliki izazov, po cijenu kraja jalovog jedinstva koje ih nigdje nije dovelo.

Na žalost mnogih, DPS je izbornom pobjedom još jednom pokazao Evropskoj uniji kako je faktor stabilnosti. U Briselu se, po običaju, neće

Na lokalnom nivou mnogo je zakulisnih kompromisa, u malim gradovima najviše rodbinsko-kumovsko-bratstveničkih veza, koje razaraju mentalitet i unižavaju silu zakona. U skoro svakom crnogorskom gradu postoji direktna povezanost lokalnih lidera, biznismena, graditelja i političkih struktura, ali opozicija je, opet, propustila da o tome progovori na mikro nivou, čemu lokalni izbori i služe

mnogo zgražavati nad kvalitetom te stabilnosti, koja toliko teško pada normalnim ljudima nesviklim da žive u svijetu socijalne nepravde i političkog primitivizma većine.

Još nešto: očigledno se nastavlja

trend brisanja partijskih granica između sjevernog i južnog dijela Crne Gore. Izgleda da su na sjeveru građani odlučili da se zaljube u marketinške spotove vlasti, koja taj dio otadžbine prikazuje kao netaknuti Edenski vrt, što umnogome i jeste, budući da je relaksiran od svakog privrednog razvoja.

Koliko se god, sa razlogom, sprdali sa konceptom mijenjanja sistema iznutra, izgleda da se moramo zadovoljiti puževim korakom jedne pragmatične stranke koja je godinama aminovala razna nepočinstva mrznih DPS-ovaca i okajala njihove grijehе iz ratne prošlosti

Apsolutna vlast, apsolutno kvari, a to posebno može biti gadno na lokalnom nivou. Iskustvo je pokazalo da su reflektori medija uglavnom upereni na Podgoricu i politiku Vlade,

dok se po periferiji korupcija previda, kao manje zlo. To je potpuno pogrešna strategija, ako se uzme u obzir da je lokalna vlast ona najbliža građanima, pa samim tim ima i edukativnu funkciju u svim postko-

munističkim zemljama, gdje se krv decenijama ledila od zvuka telefonskog poziva iz centrale.

Upravo je na lokalnom nivou mnogo zakulisnih kompromisa, u malim gradovima najviše rodbinsko-kumovsko-bratstveničkih veza, koje razaraju mentalitet i unižavaju silu zakona. U skoro svakom crnogorskom gradu postoji direktna povezanost lokalnih lidera, biznismena, graditelja i političkih struktura, ali opozicija je opet propustila da o tome progovori na mikro nivou, čemu lokalni izbori i služe. Jedino objašnjenje za to jeste da su i opozicionari u opštinskim strukturama zadovoljni vlastitom pozicijom. Jesu li potpisali akt o nenapadaju, zadovoljni da se igraju velikih zvjerki i sa sklepanih govornica bistre globalnu politiku, kidaju glave hobotnici organizovanog kriminala. Tužno je da opozicija nije smogla snage da progovori o lokalnim problemima i naperila se **Dukanoviću** da opet zaigra na njegovu omiljenu kartu: domoljublje, beogradske intrige i tra-la-la priče o četnicima i partizanima.

Tako su ponovo opozicija i vlast

igrali u potpunom sadejstvu, opet smo se morali zamisliti hoće li neko da nam krade državu i slušamo seoska nadgornjavaju ispod svakog dostojanstva punoljetne gospode.

U tom raspoloženju su prošli još jedni izbori koje nećemo pamtititi jer nijesu donijeli ama baš ništa novo, osim novog osjećaja gorčine, koji je sve slabijeg inteziteta. Kada bitka za oslobođenje od uticaja krupnog kapitala potpuno devalvira, opozicija može da odloži svoju izandalu retoriku i glasno kaže: tranzicija je prošla, sada nije bitno ko vlada, karte su podijeljene i promjena više nema, ko nas god uzjahao.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

ŠTO PIŠE U ODLUCI O OBRAZOVANJU SAVJETA ZA SARADNJU VLADE I NVO

Da se čuje glas NVO

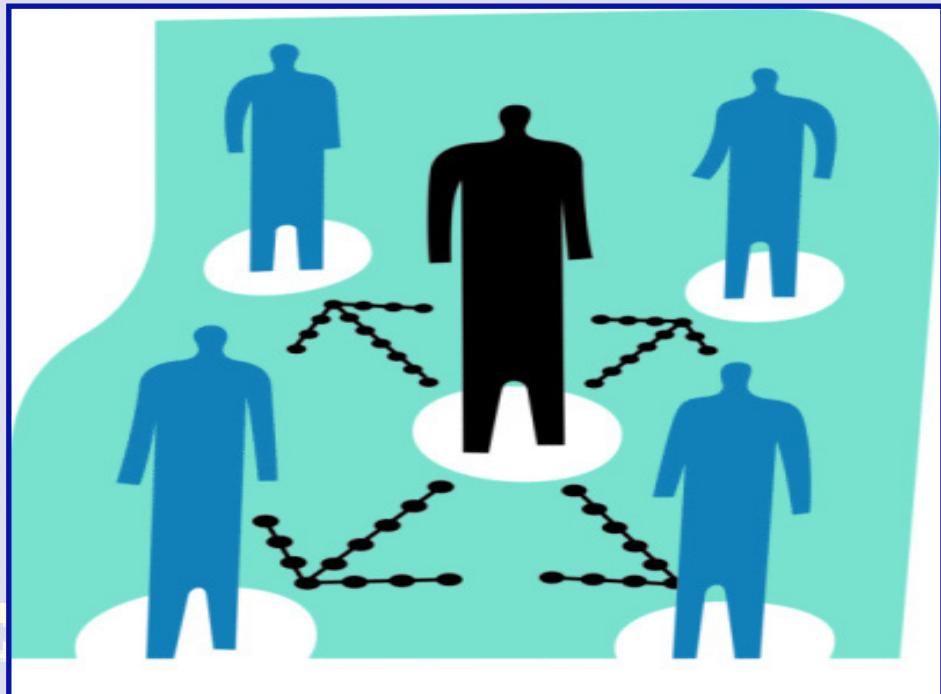
Savjet za saradnju Vlade Crne Gore i nevladinih organizacija trebao bi da omogući predstavnicima NVO učešće u raspravama o propisima, strategijama i programima što je izvršna vlast do sada izbjegavala, izuzimajući rijetke primjere drugačije prakse.

To je predviđeno Odlukom Vlade o obrazovanju Savjeta za saradnju Vlade i nevladinih organizacija, kao savjetodavnog tijela izvršne vlasti.

Formiranje ovog Savjeta, takođe, je jedna od obaveza vlasti u Podgorici na putu Crne Gore ka Evropskoj uniji.

Odlukom je predviđeno da Savjet prati realizaciju Strategije saradnje Vlade i nevladinih organizacija i rezultata aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za period 2009 – 2011. godine, te da podstiče razvoj odnosa i saradnje Vlade i nevladinih organizacija u cilju poboljšanja kvaliteta života i rada građana.

Savjet, kako se navodi u Odluci, utiče na unaprijeđenje kompletnosti i intenziviranje međusobnih odnosa u definisanju nacionalnih javnih politika i njihovom sprovođenju i podstiče stvaranje institu-

Gori radi stvaranja podsticajnog okruženja za njihov razvoj i rad; inicira donošenje novih ili izmjene i dopune važećih propisa radi stvaranja boljeg normativnog i institucionalnog okvira za rad nevladinih organizacija i postizanja ostalih ciljeva utvrđenih Strategijom", navodi se u dokumentu.

Dalje piše da Savjet pruža podršku uključivanju relevantnih nevladinih organizacija u proces

Savjet za saradnju Vlade i NVO pruža podršku uključivanju relevantnih nevladinih organizacija u proces utvrđivanja i sprovođenja javnih politika, odnosno učešću nevladinih organizacija u raspravama o propisima, strategijama i programima

cionalnih mehanizama za saradnju i razvoj partnerskih odnosa.

"Savjet daje mišljenja Vladi o nacrtima propisa kojima se utiče na institucionalni i normativni okvir za rad nevladinih organizacija u Crnoj

utvrđivanja i sprovođenja javnih politika, odnosno učešću nevladinih organizacija u raspravama o propisima, strategijama i programima.

"Savjet podstiče saradnju Vlade i organa državne uprave sa nevladi-

nim organizacijama u zemlji i inostranstvu, kao i sa relevantnim subjektima u međunarodnoj zajednici u definisanju i ostvarivanju međunarodne i međusektorske saradnje", predviđeno je Odlukom o obrazovanju Savjeta.

Savjet bi trebao da razmatra periodične i godišnje izvještaje organa državne uprave o saradnji sa nevladinim organizacijama u pojedinim oblastima i dodijeljenim finansijskim sredstvima za projekte nevladinih organizacija i izveštava Vladi o stepenu realizacije saradnje.

Ministarstva i drugi organi uprave dužni su da Savjetu dostavljaju polugodišnje i godišnje izvještaje o saradnji sa nevladinim organizacijama, sa podacima o finansirajućim projekata nevladinih organizacija, potpisanim memorandumima o saradnji i drugim pitanjima i aktivno-

foto VIJESTI

stima realizovanim sa nevladnim organizacijama aktivnim u oblasti za koju je organ državne uprave nadležan.

Predviđeno je da Savjet ima predsjednika, koji je predstavnik Vlade, i 24 člana.

Članove Savjeta čine jedanaest predstavnika Vlade, rukovodilac Kancelarije za saradnju sa nevladnim organizacijama i dvanaest predstavnika nevladinih organizacija.

Predsjednika i članove Savjeta imenuje Vlada, na period od tri godine. Predstavnici Vlade u Savjetu imenuju se na prijedlog ministarstava, dok se predstavnici nevladinih organizacija u Savjetu imenuju na prijedlog nevladinih organizacija.

Ministarstva i drugi organi uprave dužni su da Savjetu dostavljaju polugodišnje i godišnje izvještaje o saradnji sa nevladnim organizacijama, sa podacima o finansiranju projekata nevladinih organizacija, potpisanim memorandumima o saradnji i drugim pitanjima i aktivnostima realizovanim sa nevladnim organizacijama

Područja djelovanja nevladinih organizacija koje će biti u Savjetu su zaštita i promocija ljudskih prava, vladavina prava, demokratizacija i razvoj društva, staranje o licima s invaliditetom, djelovanje mladih i zaštita djece, rodna ravnopravnost i zaštita prava žena, obrazovanje i

doživotno učenje, zaštita životne sredine, poljoprivreda i ruralni razvoj, zdravlje i socijalna zaštita,

Savjet daje mišljenja Vladi o nacrtima propisa kojima se utiče na rad nevladinih organizacija u Crnoj Gori

kultura i informisanje, i evropske i evroatlantske integracije.

Nevladina organizacija može predložiti samo jednog kandidata za člana Savjeta, i to ako je upisana u registar nevladinih organizacija, najmanje godinu dana prije objavljanja javnog poziva za članstvo u Savjetu.

NVO mora imati, u aktu o osnivanju i statutu, utvrđene djelatnosti i ciljeve u područjima djelovanja koja su navedena ovom odlukom.

Takođe, da bi imala pravo na člana u Savjetu, NVO u prethodnoj godini mora da je realizovala jedan ili više projekata, po pravilu, u vrijednosti preko 2.000 eura ili učestvovala u jednoj većoj kampanji ili realizovala najmanje dvije jednokratne akcije.

Članovi organa upravljanja nevladine organizacije, predviđeno je odlukom, nijesu članovi organa političkih partija, državni ili javni funkcioneri, rukovodeća lica ili državni službenici ili namještenici u organima državne uprave.

Postupak predlaganja kandidata za članove Savjeta, sprovodi Kancelarija za saradnju sa nevladnim organizacijama.

Za člana Savjeta, predstavnika nevladinih organizacija, Kancelarija će predložiti kandidata za kojeg je dostavljeno najviše prijedloga nevladinih organizacija iz odgovarajućeg područja djelovanja.

Vlada će razriješiti člana Savjeta ako se utvrdi da je u postupku imenovanja dao o sebi netačne podatke ili je propustio da iznese podatke i okolnosti koji su bile od uticaja na

imenovanje za člana Savjeta ili ako je neopravданo izostao sa sjednica Savjeta dva puta uzastopno.

Vladinom odlukom je predviđeno da članu Savjeta prestaje mandat prije isteka vremena na koje je imenovan ako je, između ostalog, pravosnažnom odlukom suda osuđen na bezuslovnu kaznu zatvora u trajanju od najmanje šest mjeseci, ili ako je pravosnažnom odlukom lišen poslovne sposobnosti.

Dalje, Vlada će razriješiti člana Savjeta iz reda predstavnika Vlade, ako to zahtijeva ministarstvo koje ga je predložilo.

Sa druge strane, Vlada će razriješiti člana Savjeta iz reda predstavnika nevladinih organizacija, ako izgube podršku većine NVO prisutnih u Savjetu.

Odlukom je predviđeno da se sredstva za rad Savjeta obezbjeđuju iz sredstava opredijeljenih Generalnom sekretarijatu Vlade.

VŽ.

ZAŠTO ŽELIM DA BUDEM GRAĐANKA EVROPSKE UNIJE

Promijeniti navike

Zahvaljujući stipendiji jedne britanske fondacije prvi put sam duže boravila u Velikoj Britaniji prije neko-

Piše: Nataša Kostić

liko godina, kada sam bila u prilici da se bavim istraživanjem na Univerzitetu u Redingu.

Bio je to i moj prvi značajniji susret "uživo" sa britanskom kulturom, načinom života i univerzitetskim miljeom jedne članice Evropske unije.

Sticajem okolnosti u Reding sam stigla kasnije nego što je bilo planirano, i to usred uskrsnjih praznika. Univerzitetski kampus bio je gotovo prazan, sa tek ponekim zaostalim studentom. Tražeći zgradu mog fakulteta, korila sam sebe što sam bila tako nesmotrena i pitala se kako će se u ovakvoj nepredviđenoj situaciji snaći među navodno "hladnim" Britancima.

Na fakultetu me je dočekala lično direktorica Centra za primjenjenu lingvistiku koja mi je, na moje veliko iznenadjenje, objasnila da je znala datum mog dolaska i da je toga dana došla na posao samo zbog mene. Na pultu za izdavanje knjiga u biblioteci već me je čekala članska karta, a sam njom i koverta sa podacima o otvorenom nalogu na univerzitetskoj mreži. Kako su studenti, uglavnom, otišli kući za praznike nijedna studentska menza nije radila, pa su me odmah ugostili u restoranu za profesore, inače smještenom u predivnoj viktorijanskoj zgradi. Kolege profesori, koje sam upoznala za ručkom, bili su mnogo više zainteresovani za moja akademска interesovanja nego za istorijat raspada moje bivše domovine.

Kada sam se vratila u studentski dom portir me obavijestio da imam poštu. Pošta za mene? Pa, ja sam tek stigla! Bilo je to pismo iz fondacije koja mi je dodila

jelila stipendiju u kojem se nalazio ček koji je trebalo da unovčim. I tako moja sljedeća destinacija postade banka u centru grada do kojeg sam stigla autobusom uz čiji red vožnje, vrlo brzo shvatih, mogu slobodno navijati sat. U banci je bilo puno ljudi, ali su se redovi smanjivali brzo i tiho. Niko mi, primjetih, nije visio iznad glave dok sam službenici objašnjavala zašto sam tu. Ispostavilo se da je za moju isplatu bila neophodna i povrda centrale banke koja je izdala ček, pa me uputile direktorice filijale kojoj moj strani akcenat i plavi pasoš tada već nepostojeće države SRJ, sa isto tako nepostojećim jugoslovenskim državljanstvom, nije ni najmanje smetao da u roku od desetak minuta obavi tri telefonska razgovora i sastavi dokument koji će mi omogućiti da narednih mjeseci podižem preostale rate po jednostavnijem postupku i isplati mi traženu sumu novca. Na putu nazad, posljednje tragove mojih jutarnjih strahova odagnao je vozač autobusa u koji sam inače ušla greškom, objasnivši mi kako da bezbjedno stigem tamo gdje sam krenula.

I stigla sam, sa sasvim neočekivanim osjećajem sigurnosti i saznanjem da postoji čitav sistem koji radi za mene i da se u svemu poštuje utvrđeni red. Taj je osjećaj sigurnosti i spokoja opstajao i zahvaljujući brojnim drugim sličnim iskustvima tokom cijelog mog boravka. A ti ljudi su, zapravo, samo radili svoj posao i bili odgovorni, kulturni, tolerantni i otvoreni.

U ovoj zemlji valjda nema više nikog ko se pita da li je za građane Crne Gore bolje da postanu i građani EU, odnosno zemlje u kojoj bi se svi mogli ovako osjećati.

Evropa se ujedinila da bi opstala i prosperirala, odnosno sačuvala mir i stvorila osnovne preduuslove za ekonomski razvoj bez kojeg nije moguć ni razvoj društva. Građani 27 država članica danas žive u zajednici koja baštini vrijednosti pravne države, osnovnih ljudskih sloboda, demokratije i promoviše vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava, jednakost i otvorenost prema različitostima. Za običnog građanina, državljanina EU, to,

između ostalog, podrazumjeva prilične slobode – da putuje, živi, radi ili se školuje u bilo kojoj državi članici, da ima pravo na socijalnu zaštitu, na podizanje nivoa i kvaliteta života, ali i tzv. ljudska prava treće generacije, kao što su pravo na razvoj i zdravu životnu sredinu.

Potreba da postanemo članica EU u javnosti se predstavlja kao cilj kokem kreatori naše politike teže. Ipak, sticanje članstva u EU istovremeno treba da bude i cilj i sredstvo. Cilj kojem težimo da bismo sami sebe promijenili na bolje i sredstvo koje nam pomaže da to i ostvarimo. Suština se, prije svega, odnosi na usvajanje onih vrijednosti na kojima se temelji zajednica evropskih država i koje nadahnjuju njene građane da zajednički nastavljaju da ih njeguju.

Upravo zato ja želim da građani moje zemlje postanu istinski evropski građani. Zato što želim da naše društvo sve one navike, uvjerenja i ponašanja koji nas ograničavaju da se istinski razvijamo kao prosperitetno društvo prepozna kao takve i eliminiše, a usvoji one sa kojima jedino i možemo da napredujemo.

Usljed kulturoloških razlika proizašlih iz tradicija iz kojih potičemo mi i Evropa smo jako blizu, a istovremeno i vrlo daleko. Približavanje jednih drugima je dug i spor proces u kojem nasilnost bilo koje vrste može samo da škodi. Moja je želja da već generacije naših današnjih studenata dožive da postanemo isti ili bar veoma slični.

Autorka je polaznica IX generacije Škole evropskih integracija i docentkinja na Univerzitetu Crne Gore

Iste kazne za vozače

Evropski parlament pozvao je da se donešu pravila na nivou Evropske unije koja bi odredila "jasne i uporedive" kazne za vozače kamiona koji krše pravila o radnom vremenu, razdobljima odmora i uslovima rada.

Evropske zemlje imaju ogromne razlike u visini kazni za vozače koji krše pravila. U nekim zemljama kazna je i deset puta veća od drugih. Primjera radi, kazna u Španiji može biti do 4.600 eura, a u Grčkoj 400 eura.

Regulisanje uslova rada vozača kamiona u EU već je nekoliko godina neriješeno. Najveći kamen spoticanja je kontroverzno pitanje treba li uključiti samozapošljene vozače u direktivi o radnom vremenu.

Evropska komisija vjeruje da bi samozašljeni vozači trebali da budu isključeni iz direktive, jer smatra da je nepoštreno da se oni podvrgavaju istim pravilima kao i vozači koje zapošljavaju kompanije koje moraju ograničiti njihovo radno vrijeme.

Nježno sa majmunima

Predstavnici država članica Unije usvojili su stroga ograničenja naučnih eksperimenta na životinjama.

Prijedlog zakona mora podržati i Evropski parlament, što se očekuje u septembru. Prema novim propisima, zabranjuju se eksperimenti na velikim majmunima, kao što su šimpanze, gorile i orangutani.

Predviđa se, ipak, mogućnost da države članice mogu u "izuzetnim" okolnostima odobriti eksperimente na velikim majmunima, ako je to neophodno za preživljavanje te vrste ili zbog iznenadne pojave neke smrtonosne ili jako opasne bolesti kod ljudi.

Članice EU moraće, takođe, osigurati da se eksperimenti na životinjama zamjenе "kad god je to moguće" nekom

"naučno zadovoljavajućom" alternativnom metodom.

Broj životinja koje se koriste u raznim projektima mora biti smanjen na minimum "da se ne kompromituje kvalitet rezulta", primjera radi u potrazi za lijekovima za rak, multiplu sklerozu i Alcheimerovu bolest. Nova pravila ograničavaju na minimum bol i patnje koje se nanose životinjama. Uopšteno, životinje iz divljine neće se smjeti koristiti u eksperimentima.

U naučnim eksperimentima u Evropskoj uniji, svake godine, koristi se oko 12 miliona životinja. Prošle godine EU je zabranila testiranje kozmetičkih proizvoda na životinjama, osim u dugotrajnim toksikološkim testiranjima, što će takođe biti zabranjeno 2013.

Euro i u Estoniji

Estonija je krajem mjeseca dobila zeleno svjetlo Brisela da se priključi eurozoni početkom 2011. i postane njezinom 17. članicom u vjerojatno posljednjem proširenju područja jedinstvene valute u iduće najmanje četiri godine.

Iako Evropska centralna banka (ECB) nije sigurna u to koliko će dugo Estonia moći držati inflaciju niskom, Evropska komisija je ocijenila da je ta zemlja s 1,4 miliona stanovnika spremna za prihvatanje eura, za razliku od drugih zemalja koje se tome nadaju, kao što su Češka, Mađarska i Poljska.

Ako očekivano zeleno svjetlo daju ministri finansija EU-a, ta baltička zemlja postaće peta država od zemalja koje su ušle u EU 2004. i u međuvremenu se pridružile eurozoni. Slovenija je ušla u eurozonu 2007., Kipar i Malta 2008., a Slovačka 2009.

Spor oko cipela

Svjetska trgovinska organizacija (STO) pokrenula je istragu kako bi utvrdila je li opravdana odluka Evropske unije o produženju carina na uvoz kineskih cipela.

Brisel i Peking spore se oko odluke Unije iz decembra 2009. o produženju carina na kožne cipele iz Kine na dodatnih 15 mjeseci, kojima EU želi zaštititi domaće proizvođače od jeftine kineske konkurenциje.

Kina tvrdi da su antidampinške carine protekcionističke i da ugrožavaju slobodnu trgovinu, u čemu je podržavaju evropski uvoznici.

EU smatra da su carine uvedene 2006. nužne, budući da su evropski proizvođači oštećeni kineskom konkurenjom zbog nezakonite prodaje cipela po cijenama nižim od troškova proizvodnje.

Utvrdi li STO da odluka EU-a predstavlja povredu međunarodnih trgovinskih propisa, može odobriti kaznene protivmjere.

Šest hiljada po izbjeglici

Evropski parlament predložio je krajem mjeseca da se državama članicama EU odobri 6.000 eura za svakog izbjeglicu kojeg prime iz treće zemlje.

Samo deset članica Unije trenutno učestvuje u programima zbrinjavanja izbjeglica.

Prijedlog Parlamenta odnosi se, prvenstveno, na iračke izbjeglice, koji se nalaze u Siriji.

Država domaćin dobila bi u drugoj godini 5.000 eura, a potom 4.000 eura po izbjeglici. Novac bi se osigurao iz postojećeg EU fonda za izbjeglice.

Nove oznake efikasnosti

Oznake na mašinama za pranje posuda ili veša i drugim aparatom za domaćinstvo moraće ubuduće imati više informacija o potrošnji energije, predviđeno je zakonom usvojenim u Evropskom parlamentu.

Osim klase energetske efikasnosti od A do G, uvode se još tri klase u sklopu klase A – A+, A++ i A+++. Članicama je data godina da direktivi prenesu u nacionalno zakonodavstvo.

PREDNOSTI I MANE ČLANSTVA U EU: ČEŠKA, ŠEST GODINA ČLANSTVA U EU

Pragmatični euroskeptici

Piše: Daša Pavlović

Evropa nije banka u koju idemo po pare. One jesu važne i dobijamo ih, ali zato da što prije dostignemo evropski nivo, sumirao je iskustvo evropskih integracija **Vladimir Špidla**, bivši premijer Češke i doskorašnji evropski komesar.

Šest godina nakon ulaska zemlje u EU, čak i mnogi euroskeptici priznaju da je Češka imala koristi, i to ne samo ekonomskih, od integracije. Put u ujedinjenu Evropu nije bio ni lak ni brz – uprkos jasnom opredjeljenju još od plišane revolucije 1989. kada se mislilo da će biti potrebno svega par godina za pristupanje, reforme su potrajale 15 godina do punog članstva 2004.

Glavni dio posla bio je obavljen za sedam godina, od potpisivanja Sporazuma o pridruživanju početkom 1995., preko formalne prijave za članstvo 1996., do decembra 2002. kada su zatvorena posljednja poglavila na samitu u Kopenhagenu.

Veliki reformatorski posao bio je moguć jer je Češkoj političkoj eliti od početka bilo jasno u kojem pravcu ide – i najokorelij euroskeptici su znali da malena Češka, sa izvozno orijentisanim privredom, jednostavno ne može da ostane po strani evropskih integracija. To stabilno uvida i 56% Čeha.

U studiji Svetske banke iz 1999. o dometima tranzicije u Češkoj do tog trenutka, analiza je ukazala na tri tipa reformi.

Prvi čine reforme koje Češka svakako mora da obavi, zbog sebe same. Prije svega ukidanje monopolâ u infrastrukturni, energetici, telekomunikaciji i saobraćaju, gdje EU očekuje veću ulogu tržista i privatnog sektora. Stvaranje institucionalnog i regulatornog okvira za slobodnu konkureniju u tim oblastima privuklo je u Češku obimna strana ulaganja i povećalo konkurentnost. Samo u prvoj deceniji tranzicije u Češku su se slile 22,2 milijarde dolara direktnih stranih ulaganja. Ogroman skok investi-

cija primjetan je od 1998. kada je postalo jasno da će zemlja sigurno ući u EU. Rekordna ulaganja od skoro 9 milijardi dolara su zabilježena 2002. kada su zatvorena sva poglavila.

Drugi tip reformi su one koje je trebalo obaviti iako nijesu bile neophodne za članstvo u EU. To je, prije svega, transformacija velikih preduzeća koja su, iz političkih ili socijalnih razloga, izbjegla prvi krug privatizacije a i dalje su pravila gubitke i vukla cijelu privredu naniže.

U treći tip reformi, neophodnih da zemlja postane članica EU i postane dio jedinstvenog tržišta, spadala je primjena ekoloških standarda. U zemlji gdje se na ekologe i danas ponekad gleda kao na dosadnu smetnju koja zbog svojih ptičica i zvijerčica remeti i poskupljuje biznis

Vjerovatno je najveći uspijeh tranzicije i integracije u kultivisanju privrednih odnosa i poslovne klime u Češkoj. Takođe, uspostavljenia je pravna država, mada ponekad spora i klimava. Ono što još nije uspjelo je suzbijanje korupcije – Češka iz godine u godinu klizi na listi Transparency International-a i sa 45. mesta 2008. godine, prošle godine se našla na 52

planove, usvajanje ekoloških normi izazivalo je žestok otpor i privrednika i običnih Čeha. Danas se može reći da je ispunjavanje ekoloških standarda na duže staze donjio poboljšanje kvaliteta života i dalo impuls turizmu.

Češka je, kao i Rumunija, prvo imala pad BDP-a po glavi stanovnika na početku tranzicije, da bi onda dostigla, pa i prestigla neke od starih članica Unije. Sa 58% od evropskog prosjeka na početku tranzicije, na preko 70% pri ulasku u EU, a sada sa 75% pretiče i neke stare članice.

Nije se obistinio ni jedan od bauka u "novoj Evropi", kao na primjer da će od ulaska u uniju 1. maja 2004. platiti ostati češke, a cijene skočiti na evropske.

To nivelisanje cijena sa nivoa od 39% prosjeka u EU (odnosno 36% njemačkog prosjeka) iz sredine 1990-tih, išlo je vrlo postepeno, bez naglih skokova, a približavanjem standardu zapadne Europe nastavlja se i danas.

Postepeni rast zarada je ostvaren uz srazmjerne očuvanje vrijednosti nacionalne valute – krune – koja je povremeno bila čak i precijenjena. Kruna je

jačala i zato što su, nakon stvaranja eurozone, spekulativni investitori vidjeli češku i slovačku valutu i poljski zlot kao dobre prilike za investiranje.

Češka se, kao i ostali kandidati, bila obavezala na postepeno uskladivanje zakonodavstva sa propisima EU, još u svom Sporazumu o pridruživanju.

U toku približavanja, Češka nije morala da preuzme svih 12.000 tadašnjih evropskih propisa, već 8.500 koji su bili od značaja za proces integracije.

I kod propisa koji su iziskivali uskladivanje, ostavljena je mogućnost prelaznih perioda, do trenutka učlanjenja u EU ili čak neko vrijeme nakon ulaska. Tako je Češkoj odobren prelazni period u osjetljivoj oblasti zaštite životne sredine, pošto bi za zemlju bilo preskupo da odmah prihvati sva pravila, pogotovo o čišćenju otpadnih voda.

Takođe, zbog straha među Česima da će zapadnjaci – pre svega Njemci i Austrijanci – za male pare pokupovati

KROFNE U CELOFANU

U poslu usklađivanja sa evropskom legislativom, češkim vladama je najviše smetao sam parlament. Stari običaj čeških poslanika da predlažu tzv. amandmane prepreke – da u neki nevezan zakon, na primer o pušenju, ubace amandmane o izmjenama veterinarskog zakona.

Češka je imala i veliki broj propisa u kojima se potkrala ozbiljna greška, pa su morali ponovo da ih mijenjaju. Usvajani su i takvi apsurdi da se državi, na primer, može staviti sudska plomba na imovinu i krenuti u zaplijenu kulturno-istorijskih spomenika zbog navodnog duga Zavoda za zaštitu spomenika od svega 1.000 eura.

Dešavalo se i da češki poslanici, od zakona koje predloži vlada i koji su zaista u skladu sa evropskim, mogu napraviti nešto potpuno nekompatibilno. Vlada je tako 2000. bila prinuđena da uz sve prijedloge priloži i tabelu u kojoj se jasno navodi kako ta odredba glasi u evropskim propisima.

Veliki problem u cijelom procesu bila je i loša navika čeških vlada da sve što žele da proguraju u zakone, a očekuju žestok otpor opozicije ili građana, označe etiketom "bez toga ne možemo u Evropu".

Najslavniji propis u Češkoj iz grupe "mi ne bismo, ali Brisel insistira", bio je prijedlog Ministarstva zdravlja da se krofne prodaju isključivo pakovane. Tek kada su neki građani pitali komesara za proširenje Gintera Ferhojgena da li je Evropa toliko dokona da mora da ispravlja krastavce i pakuje krofne, saznao se da niko, ne samo u Briselu nego ni u postojećim članicama, nije za to čuo, a kamoli naredio da se krofne prodaju u celofanu.

"Verujte mi, ja nikada takvu gnjecavu, lepljivu krofnu upakovani u celofan ne bih kupio", kazao je Ferhojen.

njihove kuće, stanove i zemljište, Češka je dobila privremeno pravo da, u prelaznom periodu, ograničava strancima pravo da kupuju nekretnine.

Sa druge strane, u pristupnom procesu Češke pojavili su se pokušaji da se za nju uvedu dva dodatna uslova, ali su stare članice, ipak, pazile da stvari ne odu daleko.

Prvi dodatni zahtjev za Češku je došao iz Austrije, koja se svojevremeno sama odrekla nuklearne energije, pa je tražila da i Češka, ako želi u EU, mora zatvoriti svoju tek završenu nuklearnu elektranu, Temelin. Temelin je blizu granice sa Austrijom ali je zahvaljujući posredovanju "stare Evrope", rješenje nadjeno u tzv. procesu iz Melka, tako što je Češka dostavila garancije i izveštaje eksperata da je Temelin bezbjedan.

Drugi zahtjev stigao je iz Budimpešte – iako Mađarska još nije bila u Uniji, ali je imala glasnu podršku Austrije. Zahtjevano je da Češka i Slovačka ukinu Benešove dekrete, poratne zakone čehoslovačkog predsjednika **Edvarda Beneša** koji su poslužili kao pravni osnov da se, uz blagoslov velikih sila, a po principu kolektivne krivice, iz Čehoslovačke

protjeraju sudetski Njemci – između 2,5 do 2,9 miliona ljudi, kao i dio Mađara iz Slovačke, uz zaplijenu imovine. No, i taj uslov je skinut s dnevnog reda, djelimično zahvaljujući Njemačkoj i njenom komesaru za proširenje **Ginteru Ferhojgenu**.

Evropa je, takođe, upozoravala Češku da diskriminiše svoje Rome, ali taj problem, uprkos dobroj volji nekih vlada, nije riješen ni do danas, kada je Češka već šest godina u EU.

Zbog dugog pristupnog procesa, prvobitna poletna ideja slobode, demokratije, ljudskih prava i povratka „tamo gdje nam je i mjesto“ postepeno je gubila snagu motivacije koju je imala u prvim godinama poslije pada komunizma. Običan Čeh počeo je da gleda samo što će mu članstvo konkretno donijeti.

Češka privreda, kao izvozno orijentisana, okrenula se Evropi i svjetu i prije učlanjenja u EU. Uprkos žalopjkama čeških izvoznika zbog navodno precijenjene krune, statistika je pokazala da su itekako konkurentni na zahtjevnim evropskim tržištima.

Ankete pokazuju da po pitanju posljedica na privredu – zatvaranje domaćih preduzeća, gubitak radnih

mesta, konkurenca strane robe, poskupljenja – negativne efekte članstva u EU vidi svega 8,6% Čeha.

Najveći negativni efekat, prema anketi iz 2005., za Čehe je osjećanje da moraju da se podrede nečijim odlukama, da gube suverenitet i samostalnost. To je kao razlog navelo 30% anketiranih.

U tome ih, od 2003. kada je došao na čelo države, glasno ubjeđuje popularni predsjednik **Vaclav Klaus**. Inače, on ih je kao nekadašnji premijer i prijavio za članstvu u Uniju.

Vjerovatno najveći uspeh tranzicije i eurointegracije je u kultivisanju privrednih odnosa i poslovne klime. To je veliki dobitak za češkog potrošača, koji se inače bojao da traži svoja prava. Reforme su donijele više stranih ulaganja, modernizovale privredu i osposobile je za konkurenčiju.

Upostavljena je pravna država, mada ponekad spora i klimava. Ono što još nije uspjelo je suzbijanje korupcije – Češka iz godine u godinu klizi na listi Transparency International-a i sa 45. mjesto 2008. prošle godine se našla na 52.

Ni eurooptimisti, ni skeptici, niti nezavisni analitičari ne mogu da se slože da li je Češko članstvo u EU pomoglo ili odmoglo u vrijeme svjetske ekonomске krize.

Za recesiju i pad BDP-a u Češkoj od 4,3% u prošloj godini nezavisni analitičari krive pretežno izvoznu orijentisanost češke privrede i to mahom na tržišta EU, uz pouku da bi Češka morala više da se okreće i trećim tržištima.

Mnogi krive i jednostranu orijentaciju češke privrede na automobilsku industriju, što nema nikakve veze sa EU. Kada su u Češkoj, Slovačkoj i Poljskoj nicale fabrike automobila i region pretvorile u "mali srednjeevropski Detroit", mnogi ovdašnji analitičari upozoravali su da to može da se vrati kao bumerang, ako baš ta grana zapadne u krizu.

Susjedna Poljska, takođe članica EU, zahvaljujući drugačoj strukturi privrede, manjoj zavisnosti od industrije, bez orientacije na samo jednu granu i tržištem četiri puta većim od češkog, ostala je i u globalnoj krizi u Evropi zelena oaza privrednog rasta od 1,7%.

Autorka je dopisnica agencije Beta iz Praga

CRNOGORSKO SELO TEK TREBA OZBILJNO DA POČNE PRIPREME ZA ULAZAK U EU

I poljoprivrednici i službenici da uče

EVROPSKI REPORTER

Piše: Bojana Brajović

Crna Gora i stanovnici njenih sela, sudeći po situaciji na terenu i kadrovskim potencijalima, nespremni su za Evropsku uniju. Još neizgrađeni administrativni kapaciteti možda su najvidljiviji u poljoprivredi.

Kako svaka zemlja koja želi da bude dio evropske porodice, između ostalog, mora da *acquis communautaire* prenese u nacionalno zakonodavstvo, Crnu Goru čeka usaglašavanje sa pravilima EU u oblasti bezbjednosti, odnosno veterine, fitosanitarne oblasti, te ishrane životinja.

Zakonodavstvo EU u ovoj oblasti ima cilj da olakša unutrašnju i spoljnu trgovinu u tim oblastima, koje nema bez primjene standarda za proizvodnju zdrave hrane.

Osim obrazovanja službenika u ministarstvu poljoprivrede i opština-

U Crnoj Gori, najbliže evropskom modelu, su subvencije za broj grla u govedarstvu, ovčarstvu i kozarstvu, koje se isplaćuju jednom godišnje na bazi prethodno utvrđenog brojnog stanja i dostavljenog spiska od strane Službe za selekciju stoke

ma u pogledu kriterijuma za ulazak u EU, te samih poljoprivrednih proizvođača, Crna Gora mora da ima u vidu da je plan EU Zajednička poljoprivredna politika (CAP) obezbijedi održivost agro-eko sistema.

U ministarstvu poljoprivrede su saglasni da u procesu radikalnih crnogorskih reformi, zvijezda vodilja treba da bude saznanje da je pristupanje EU sredstvo i način da se crnogorska poljoprivreda modernizuje i usvoji evropske standarde

proizvodnje i potrošnje.

"Sa tim procesom skopčani su i veliki finansijski izdaci i napor cjelokupne administracije", kaže u razgovoru za *Evropski reporter* zamjenik ministra **Branko Bulatović**.

Ključni element Zajedničke poljoprivredne politike EU je pojedinačno plaćanje po površini koju poljoprivrednik posjeduje, nezavisno od toga šta proizvodi. Međutim, ova isplata je vezana za poštovanje aspekata zaštite životne sredine, bezbjednosti hrane, zdravstvenog stanja životinja i biljaka i standarda dobrobiti životinja, kao i za zahtjev za držanje poljoprivrednog zemljišta u dobrom stanju sa stanovišta poljoprivrede i zaštite životne sredine.

Trenutno postoji 18 propisa iz ovih oblasti koji se moraju primjenjivati direktno na farmi, ukoliko poljoprivrednik teži pravu na subvencije. U Crnoj Gori je pravni

stvu, ovčarstvu i kozarstvu, koje se isplaćuju jednom godišnje na bazi prethodno utvrđenog brojnog stanja i dostavljenog spiska od strane Službe za selekciju stoke.

U biljnoj proizvodnji isplaćuju se subvencije po hektaru površine, dok su u sektoru proizvodnje duvana proizvodno vezana plaćanja, tj. premija se isplaćuje za svaki kilogram proizведенog i osušenog duvana koji se predaje Duvanskom kombinatu Podgorica.

"Agrobudžetom za 2010, prešlo se na plaćanje po hektaru zasađenog duvana (1.000 eura za II klasu, +/- 20% za I odnosno III klasu duvana). Ovo je ujedno bila i preporuka iz Nacionalnog programa ruralnog razvoja, ali i preporuka u pregovorima sa STO", kaže Bulatović.

Međutim, **Ratko Vujošević** iz Udruženja poljoprivrednih proizvođača tvrdi da država gotovo ništa ne subvencionira: "Zemlje iz kojih uvozimo proizvode, svojim proizvođačima daju subvencije i repro-materijal, zbog čega su njihovi proizvodi jeftiniji od naših. Naš sel-

osnov za sadašnje podsticaje u poljoprivredi definisan Zakonom o poljoprivredi i ruralnom razvoju. Reforma se u ovoj oblasti ogleda u preusmjerenju podrške: od subvencija inputa ka direktnim plaćanjima po hektaru ili grlu stoke.

"Tako se uvode mjere (podsticaji u stočarstvu i biljnoj proizvodnji) koje imaju elemenata direktnih plaćanja koja se primjenjuju u EU", ističe Bulatović.

Najbliže evropskom modelu su subvencije za broj grla u govedar-

NEMA SEKTORA KOJI JE UGROŽEN ULASKOM U EU

Naučni saradnik Biotehničkog fakultet iz Podgorice **Milan Marković** upozorava da se u crnogorskoj javnosti često iznose stavovi i uvjerenja o tome kako će se uslovi za domaće proizvođače pogoršati ulaskom u EU.

"Ne vidim sektor u crnogorskoj poljoprivredi koji može biti ugrožen ulaskom u EU", ističe Marković.

On kaže da što se tiče navodne zabrane podizanja novih maslinjaka nakon ulaska u EU, Marković kaže nikada tako striktna zabrana nije postojala. "Nešto drugo je u pitanju. Direktna podrška koja je usmjeravana u taj sektor imala je odgovarajuća ograničenja, u smislu da se definije maksimalna podrška po državi i gazdinstvu. Ali se i tu stvari mijenjaju, jer nove reforme Zajedničke poljoprivredne politike EU sve više direktnu podršku razdvajaju od proizvodnje", objašnjava Marković.

Približavanje EU i njenoj politici može samo da pomogne da Crna Gora brže razvija svoje maslinarstvo, a podrška investicijama u podizanju novih i obnovi postojećih maslinjaka, uz uvođenje EU standarda u proizvodnju maslinovog ulja, jesu prvi prioriteti u ovom sektoru.

Marković naglašava da "u vinogradarskom sektoru EU još postoje striktna pravila za podizanje novih vinograda (planting rights). Međutim, najnovijom reformom vinogradarskog sektora, kojoj je prethodila intenzivna javna rasprava, predviđeno je da se ukidaju od 1. janura 2016. na nivou EU, a od 1. januara 2019. i u svim članicama EU".

"Sve i da Crna Gora uđe prije 2016. pravila koje se u EU ukidaju ne bi se mogla nametati novoj članici. Čak i kada bi se postojeće odredbe u EU promjenile i ponovo vratila na snagu planting rights, državi koja pristupa dao bi se odgovarajući tranzicioni period prilagođavanja, o čemu se pregovara tokom pretpustnog perioda", tvrdi Marković.

Stoga je poželjno da Crna Gora povećava svoje vinograde jer za to postoje prepostavke – zemljšni resursi, tržiste, tradicija i sve veće interesovanje za tu proizvodnju. Vino je glavni izvozni proizvod crnogorske poljoprivrede, a realno se količine izvezene vina mogu višestruko povećati. Uostalom, dogovorena kvota o izvozu 16.000 hl vina iz CG u EU, bez ikakvih carinskih ograničenja, još ni izdaleka nije ispunjena.

jak ne može da bude konkurentan jer su mu skuplji proizvodi"

Stručnjaci smatraju da je jedini održiv mehanizam razvoja crnogorske poljoprivrede ulaganje u ruralni razvoj, sa akcentom na jačanje primarne proizvodnje i uvođenje odgovarajućih standarda, prije svega u oblasti bezbjednosti

zaštićenom prostoru, proizvodnji jagnjećeg mesa, organskoj proizvodnji autohtonih i tradicionalnih crnogorskih proizvoda...", smatra Bulatović.

Ako bi se pošlo od iskustava zajedničke evropske poljoprivredne politike, tada aktuelno "bježanje" države iz tog područja nema pot-

Zemlje iz kojih uvozimo proizvode, svojim proizvođačima daju subvencije i repromaterijal, zbog čega su njihovi proizvodi jeftiniji od naših, kaže Ratko Vujošević iz Udruženja poljoprivrednih proizvođača koji tvrdi da država gotovo ništa ne subvencionira

hrane, odnosno prerađivačkom sektoru.

"Crna Gora posebne komparativne prednosti ispoljava u sektorima ribarstva, proizvodnji vina, povrća u

punog opravdanja, jer evropska poljoprivreda svoj uzlet i rast u zadnjih nekoliko decenija duguje upravo aktivnoj politici podrške EU i država članica.

Naši poljoprivrednici, čija proizvodnja uvijek zavisi od klimatskih uslova nemaju cijelovito osiguranje za rizik. Pristup kreditima je ograničen, ako ga uopšte i mogu ostvariti. "Često moraju platiti visoke kamate, a to je povezano s visokim rizikom koji se teško može osigurati, stoga su suočeni s mogućnošću finansijskog kraha. Nemaju prava ni da osnuju Sindikat", žali se Vujošević.

"Mi smo građani 'š' reda, ništa se ne pitamo. Ne možemo da osnujemo Sindikat jer nijesmo u radnom odnosu, ali mi smo poljoprivrednici", objašnjava taj absurd Vujošević.

Kaže da su "crnogorski poljoprivrednici u nezavidnom položaju, te da selo ni do 2038. neće biti spremno za EU".

Dugo najavljuvani popis poljoprivrednih proizvođača biće održan u junu. Tada će se tačno znati sa kojim kapacitetima raspolaže CG. Radi se o velikoj statističkoj akciji kojom će biti obuhvaćeno svih 202.000 domaćinstava u Crnoj Gori, a oko 2.300 popisivača i instruktora na terenu dijeliće Upitnik sa oko 136 pitanja. No, pravi izazovi slijede tek nakon obrade podataka dobijenih putem popisa. "Njegovi rezultati će poslužiti da precizno definisemo ukupan zemljšni fond, površine pod šumama, površine pod ratarskim i drugim kulturama (masline, južno voće, vinogradi, pašnjaci...), strukturu poljoprivredne mehanizacije, kao i broj grla stoke kvalifikovan za premije i subvencije. Svi ovi podaci su osnov za grant podršku EK iz tzv. IPARD komponente nakon sticanja statusa zemlje kandidata za članstvo u EU", kaže Bulatović.

Biće formirani poljoprivredni registri, a svi odgovori će biti tajni i moći će se upotrijebiti isključivo u svrhe statističkih istraživanja. "Zato je i simbolično geslo ovog popisa 'želimo da znamo šta imamo'", poručuju iz ministarstva poljoprivrede.

PRVI FESTIVAL FILMA O LJUDSKIM PRAVIMA

U organizaciji Centra za građansko obrazovanje (CGO) od 31. maja do 02. juna u Po-

Piše: Paula Petričević

dgorici je održan prvi Festival filma o ljudskim pravima "Ubrzaj". Projekat su podržali Ambasada SAD u Crnoj Gori i ERSTE fondacija, a realizovan je u partnerstvu sa Kulturno informativnim centrom "Budo Tomović", i u saradnji sa sarajevskim festivalom "Pravo ljudski".

Podgoričkoj publici predstavljen je izbor sjajnih dokumentarnih filmova recentne produkcije koji su na najpoznatijim svjetskim festivalima osvojili nebrojene nagrade i priznanja. Ulaz na sve projekcije koje su se odvijale u gostoljubivoj multimedijalnoj sali KIC-a bio je besplatan.

Entuzijastičan tim CGO-a dugo je tržio nov modalitet za oživljavanje, širenje i reak-tuelizaciju problematike ljudskih prava koja se, devalvirana politikantskom retorikom i atrofirana u političku korektnost, "hladi", postepeno ispadajući iz fokusa interesovanja. Pitanje koje nas je nagnalo na traženje drugačijeg, inovativnijeg i svežijeg načina komuniciranja problematike ljudskih prava u našoj sredini bilo je – kako učinili ova pitanja osjetljivijim, bolnjim i prisutnijim? Kako ih oživjeti i učiniti stvarnjim, kako im naći bilo?

Provokativan i neposredan, medij dokumentarnog filma predstavlja savršen način da uistinu pogledamo u lice žrtvama i dželatima, nepodnošljivim nepravdama i nevjerovatnim herojstvima, slabosti i snazi ljudskog u dobu kojem mnogi pripisuju apokaliptične epite.

Prvim festivalom filma o ljudskim pravima željeli smo ucrtati Podgoricu na kulturnu mapu regiona koji već dugi niz godina njeguje ovu vrstu festivalskog dešavanja kojim nastoji upoznati svoju javnost sa savremenom produkcijom angažovanog dokumentarnog filma, ali i senzibilisati i informisati osjetljiva društva postkonfliktnih prostora na problematiku ljudskih prava čije je kršenje učinilo svjetski prepoznatljivim region tzv. zapadnog Balkana.

Svečanom otvaranju prisustvovao je veliki broj gostiju iz društvenog i političkog života, a na samoj ceremoniji govorili su: **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, reditelj **Želimir Žilnik**, počasni gost Festivala, **Benett Lowenthal**, zamjenik ambasadora

Ubrzaj

SAD u Crnoj Gori i Aleksandar Saša Zeković, istraživač kršenja ljudskih prava koji je i proglašio Festival otvorenim. Filmski program počeo je nakon kraćeg neformalnog koktel-a.

Prvi film kojeg je podgorička publika imala prilike pogledati bio je film "Burma: Izveštaj iz zatvorene zemlje" koji govori o decenijama ugnjetavanja, revoltu protiv države i njene vojne diktature, gdje su preko video novinarstva burmanski novinari ispisali nova poglavљa visokorizičnog novinarstva i borbe za ljudska prava. Nakon ovog uslijedio je film "Najveća tišina: Silovanje u Kongu" koji donosi potresnu priču o nepodnošljivoj velikom broju (nekoliko stotina hiljada) silovanih žena Demokratske Republike Kongo, njihovim traumama i svakodnevnicom u kojoj su izložene, strahu i torturama, kako "svoje" vojske, tako i brutalnom nasilju neprijateljskih vojnika. Rediteljka je u mladosti i sama bila žrtva silovanja, a svojim je filmom vrlo angažovano i hrabro istražila temu koju čutanje o istini čini još dramatičnijom, strašnjom i okrutnijom. Prvi dan Festivala završen je filmom "Druga planeta" koji neobično poetičnim filmskim jezikom, kroz glasove djece iz svih krajeva svijeta koji pripovijedaju svoja zastrašujuća životna iskustva, iznoseći tako na vidjelo "tajno lice planete" gdje polovina njenih stanovnika živi sa manje od \$1 dnevno.

Drugi dan bio je posvećen pitanjima suočavanja sa prošlošću, pa je prvom projekcijom publici predstavljen film "Pica u Aušvicu", koji donosi priču o sudbini sedamdesetčetvorogodišnjaka koji je kao dijete preživio holokaust. On nastoji podijeliti svoju traumu sa djecom koja ga prate na putu generacijskog suočavanja sa prošlošću, putu koji dokazuje kako "preživjeti" holokaust zapravo nije moguće. Temu ratne prošlosti nastavio je "Čovjek XX vijeka", film o najstarijem bosanskohercegovačkom logorašu, danas pokojnom **Beću Filipoviću**. Hapšen je tri puta u tri rata i tri puta oslobođen: Mauthausen 1942, Goli otok 1949, banjalučki Vojno istražni zatvor "Mali logor" 1995. Kratki francuski film "Čak i da je bila kriminalka" donosi scene javnog kažnjavanja žena optuženih za saradnju sa njemačkim vojnicima za vrijeme rata, autentične sekvene koje u samo deset minuta uspijevaju ostaviti neizbrisiv utisak i podsjetiti na gotovo uvijek postojeću, tamnu stranu pobjedičke medalje. Posljednji film drugog dana Festivala bio je "Obračun: Bitka

za međunarodni krivični sud", priča o prvih šest burnih godina postojanja Međunarodnog krivičnog suda, prvog stalnog tijela nadležnog za sudjenja za međunarodna krivična djela – zločine počinjene na teritoriji ili od strane država koje su pristupile ovom Sudu.

Tema trećeg dana festivala bila su prava seksualnih manjina. Ovom su se problematikom bavili filmovi "Queer Sarajevo festival 2008" i "Iznenada, prošle zime". "Queer Sarajevo festival 2008" govori o dešavanjima oko QSF-a, izlivima homo/bi/transfobije od strane predstavnika institucija i jednog dijela medija i javnosti koji su uticali na to da ovaj dokumentarac, u svojoj konačnoj verziji, govori o nasilju nad LGBTIQ osobama u BiH i regionu. Nedvosmisleno politički angažovan film "Iznenada, prošle zime" istražuje mogućnosti i sudbinu borbe za prava istopolnih zajednica i problematizuje homofobiju na izuzetno šarmantan, odmjeran, hrabar i inspirativan način. Ovo je, takođe, jedan od filmova na koji je publika najbolje odreagovala. Festival je zatvoren filmom "Hajdemo zaraditi" koji je napunio salu publikom zainteresovanom za proslavljeni dokumentarac koji govori o okolnostima koje svijet drže u klopci neoliberalizma.

Potrebno je svakako naglasiti i regionalnu komponentu događaja, jer bi bez dragocjenog iskustva i nesobične pomoći kolega iz regiona, na prvom mjestu Filmskog festivala o ljudskim pravima "Pravo ljudski" iz Sarajeva i njegove kreativne direktorce i selektorce **Kumjane Novakove**, realizacija ovog festivala bila nemoguća.

Cilj nam je bio učiniti vidljivom problematiku koja se tvrdoglavu ignorise u našoj javnosti, aktuelizovati pitanja sa kojima sigurno gubite na izborima, uvesti ih u javni prostor kao relevantne teme artikulisanih debata, preispitati granice vlastitog razumijevanja stvarnosti koju živimo, sjećati se onoga što bismo najradije zaboravili, potisnuli kao ružan san ili ignorisali kao nesaopštivi tudi košmar, učiniti se iznova ranjivim na patnju drugog. Vjerujemo da je ovo nastojanje makar dijelom ostvareno kroz fenomenalan filmski program koji je predstavljaо transformišuće iskustvo za mnoge.

Priznanje i Evropskom pulsu

Istanbul je od 8. do 12. maja bio domaćin pobjednicima takmičenja za mlade novinare koje je organizovala Evropska komisija u svim državama Evrope. Tako je trideset-pet nacionalnih pobjednika predstavljalo svoje zemlje na pobjedničkom putovanju i završnoj konferenciji koja je održana upravo u ovom gradu.

Evropska nagrada za mlade novinare (EYJA) je priznanje koje se dodjeljuje mladima širom Evrope za novinske tekstove i članke čija je tema proces evropskih integracija i proširenje Evropske unije.

Pravo učešća imali su svi mladi novinari i studenti novinarstva od 17 do 35 godina. O nacionalnim pobjednicima odlučivao je tročlanii žiri u svakoj od zemalja, pojedinačno, nakon čega su pobjednici imali priliku da se kroz zajedničko putovanje međusobno upoznaju, razmijene iskustva i uče o drugim kulturama i

zemljama.

Pored toga, u Istanbulu je 35 mladih novinara diskutovalo o procesu proširenja Evropske unije, preprekama na koje nailaze zemlje koje još uvijek nijesu članice, ali i strahovima od proširenja koji su sve vidljiviji u samoj Uniji. Jedna od najznačajnijih tema konferencije, održane u Istanbulu u okviru pobjedničkog putovanja, bio je i odnos Turske i Evropske unije.

Nacionalna pobjednica iz Crne Gore koja je predstavljala našu zemlju na ovoj važnoj konferenciji je **Mirela Rebronja**, saradnica na programima u Centru za građansko obrazovanje i novinarka Evropskog pulsa, koja je za svoje članke u ovom časopisu i dobila nagradu. Ovo predstavlja veliko priznanje kako samoj pobjednici, tako i naporima koje naš časopis već godinama ulaže u proces informisanja i promocije složenih pitanja evropskih integracija.

Forum civilnog društva

UBriselu je 18. i 19.maja, 2010. Održan III Forum organizacija civilnog društva sa zapadnog Balkana, koji je okupio 150 učesnika, među kojima i predstavnike organizacija civilnog društva zapadnog Balkana, članove EESK, evropskih i međunarodnih socio-profesionalnih organizacija, evropskih NVO, predstavnike vlada zapadnog Balkana, diplome, institucije EU i međunarodne organizacije.

Forum je otvorila potpredsjednica Evropskog ekonomskog i socijalnog komiteta (EESK) **Irina Pari**, a u uvodnoj sesiji izlaganja su imali i **Michael Leigh**, generalni direktor

Direktorata za proširenje Evropske komisije i **Aleksandar Andrija Peović**, ambasador Crne Gore pri Evropskoj uniji.

Tokom Forum-a govorilo se o odnosima između EU i zemalja regiona, načinima unaprijeđenja ekonomskih i socijalnih prava, ulozi organizacija civilnog društva u monitoringu primjene međunarodnih obaveza i mogućnostima dalje saradnje. U okviru sesije o snaženju kapaciteta organizacija civilnog društva u regionu izlaganje je imala **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje.

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

AEGEE (Evropski studentski forum)

AECEE (Evropski studentski forum) je studenčka organizacija koja promoviše i podršće saradnju, komunikaciju i integraciju između mladih ljudi u Evropi. Kao nevladina, politički nezavisna i neprofitna organizacija, AEGEE je otvorena prema studentima i mlađim profesionalcima sa svih fakulteta i danas broji 15 000 članova, aktivnih na više od 240 univerziteta u 43 evropske zemlje, što je čini najvećom interdisciplinarnom studentskom asocijacijom u Evropi.

AEGEE je osnovana 1985. u Parizu a sprovodi ideju ujedinjene Evrope u praksi. Široko rasprostranjena mreža studenata obezbjeđuje idealnu platformu za omladinske radnike i volontere iz 43 evropske zemlje koji rade na prekograničnim aktivnostima, kao što su konferencije, seminari, razmjene, treninzi, ljetne škole, itd.

Podstičući putovanja i mobilnost, stimulišući diskusiju i organizujući zajedničke projekte, AEGEE pokušava da prevaziđe nacionalne, kulturne i etničke razlike i kreira viziju mladih ljudi Evrope. Njeni glavni ciljevi su:

- Promocija ujedinjene Evrope bez predstavštva;
- Težnja ka kreiranju otvorenog i tolerantanog društva;
- Podsticanje demokratije, ljudskih prava, tolerancije, prekogranične saradnje i mobilnosti.

Brojni događaji i projekti realizovani su na 4 glavna polja aktivnosti (Kulturna razmjena, Aktivo građanstvo, Visoko obrazovanje, Mir i stabilnost), u okviru 3 prioritete zone (Evropsko građanstvo, Globalni izazovi i Interkulturni dijalog).

Od svih AEGEE-ovih dostignuća najpoznatije je ustanovljavanje Erasmus programa, u čije kreiranje je ova organizacija bila direktno agražovana.

AEGEE ima status učesnika u aktivnostima Savjeta Evrope, konsultativni status u UN-u, operativni status u UNESCO-u, a član je Evropskog omladinskog foruma, a partneri organizacije su brojne slavne ličnosti.

Više informacija o aktivnostima ove organizacije može se pronaći na adresi www.aegee.org

Priredila: Ana VUJOŠEVIĆ

Mladi za suočavanje sa prošlošću

U Podgorici su 29.maja 2010., u organizaciji Centra za građansko obrazovanje, a u ime Koalicije za REKOM održane regionalne konsultacije sa mladima i organizacijama mladih koje su okupile 46 učesnika/ca iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova i Crne Gore.

Konsultacije je otvorila **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO), koja je naglasila važnost glasa mladih o budućnosti i daljem razvoju aktivnosti u pravcu formiranja REKOM-a.

Pored nje, uvodničari su bili **Marko Veličković**, iz Centra za razvoj civilnih resursa iz Niša, koji je govorio o tome zašto je REKOM potreban i **Mario Mažić**, iz Inicijative mladih za ljudska prava iz Zagreba koji je imao

izlaganje o značaju uključenja mladih u Inicijativu za REKOM.

Na ovim konsultacijama je predstavljen Nacrt statuta REKOM-a, na koji je kroz dugu, dinamičnu i konstruktivnu raspravu dat niz korisnih komentara i sugestija.

Učesnici/ce su izrazili visok stepen saglasnosti oko toga da je REKOM više nego potreban svim bivšim jugoslovenskim državama, jer još uvijek nijesu zaliječene rane nastale u toku ratnih dešavanja u regionu. Posebno je naglašena potreba uključivanja činjenica u obrazovni proces kako bi se spriječila dalja indoktrinacija i odrastanje na neistinama koje dalje produkuju mržnju, ali aktivno učestvovanje mladih radi stvaranja mirnije, bolje i održivije budućnosti.

Kako se finansira obrazovanje

Sindikat prosvjete Unije slobodnih sindikata Crne Gore je, u okviru svjetske kampanje za obrazovanje, organizovao 5. maja 2010. okrugli stol na temu: "Finansiranje obrazovanja u Crnoj Gori". Cilj organizatora bio je da ukaže da je za kvalitetnu reformu obrazovnog sistema potrebno izdvajati više novca iz Budžeta, ali i da se skrene pažnja na loš materijalni položaj nastavnika i profesora.

Izlaganja su imali predstavnici Ministarstva prosvjete i nauke, Ministarstva finansija, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Skup-

štine Crne Gore, kao i poslanici, aktivisti NVO sektora i drugih zainteresovanih institucija.

Učesnici su se saglasili da se u sektor obrazovanja mora više, ali i transparentnije ulagati ukoliko država želi kvalitetnije obrazovanje radi društva znanja i zadovoljnijih prosvjetnih radnika.

Na okruglom stolu, ispred Centra za građansko obrazovanje (CGO) govorila je i izvršna direktorka, **Daliborka Uljarević**, a skupu je prisustvovala i **Ana Vujošević**, saradnica na programima.

Da se ne zaboravi

U organizaciji Akcije za ljudska prava, Centra za građansko obrazovanje, ANIME, Udruženja porodica žrtava deportacije bosansko-hercegovačkih izbjeglica iz Crne Gore 1992. i Sigurne ženske kuće, u Herceg Novom je 27.maja 2010., u podne, ispred Centra bezbjednosti, obilježeno 18 godina od deportacije bosansko-hercegovačkih izbjeglica iz Crne Gore.

Predstavnici NVO su tom prijlikom istakli da očekuju od nadležnih organa da se na mjestu odakle je krenuo jedan od autobusa sa izbjeglicama podigne spomenik, kao trajna poruka da se ništa slično na teritoriji Crne Gore nikada više ne smije dogoditi.

Regionalna škola ljudskih prava

U Bećićima je od 9. do 15. 05.2010. održana XVII regionalna škola ljudskih prava, u organizaciji Centra za građansko obrazovanje, a kroz regionalni program obrazovanja mladih za ljudska prava i aktivno građanstvo na zapadnom Balkanu, koji podržava Norveško ministarstvo inostranih poslova preko Norveškog helsinskog komiteta.

Škola je okupila 30 mladih iz Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Kosova, Makedonije i Crne Gore, koji su uz pomoć moderatorke **Emine Bužinkić**, generalne sekretarke Mreže mladih Hrvatske, radili na strateškom planiranju omladinskih grupa.

Takođe, ovo je bila prilika i za sastanak Regionalnog tima, svih predstavnika organizacija koje sprovode ovaj projekat, a ispred Centra za građansko obrazovanje učestvovala je **Paula Petričević**, programska direktorka.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

MBA IN INTERNATIONAL BUSINESS PROGRAMME

The Scholarships will go toward tuition fees to attend the XXI edition of the MBA in International Business programme (September 2010 – September 2011) in Italy. These will cover up to 100% of the tuition fees (equivalent to 24.000,00 EUR 20% V.A.T. included). The amount of the scholarships will be discounted from the overall tuition fees.

Candidates must meet the following requirements:

- Academic degree (or equivalent qualification) in any discipline.
- Good working knowledge of English (TOEFL certificate is recommended).
- Minimum 3 years of work experience.
- Less than 35 years of age as of September 2010.

MIB School of Management will award scholarships to the best candidates on the basis of educational qualifications, professional skills and motivation shown during the entrance interview. To be considered for a scholarship, the application form for the programme must be completed on-line at www.mib.edu

In order to finalize the application, the following documents must be received:

- Degree certificate
- Two letters of recommendation

- A certificate demonstrating adequate knowledge of English such as TOEFL (verification of skills may be made directly by the School)
- A deductive reasoning test score such as GMAT (alternatively, verification will be made directly by the School).

Deadline: 30 June, 2010.

PHD STUDIES AT THE YORK MANAGEMENT SCHOOL

The York Management School invites applications for admission to full time research study leading to the degree of Doctor of Philosophy in the following subjects: Accounting, Business History, Human Resource Management, International Business, Management Systems, Organisation Theory, and Public

Sector Management.

The York Management School is offering two scholarships which will be on the basis of a fixed term stipend for three and a half years to the value of 13,290 GBP per annum, with all tuition fees paid at the UK/ EU rate (currently 3,390 GBP). The York Management School will increase these scholarships in line with University fees and stipends. Successful applicants will be appointed as Graduate Assistants within the relevant Research Group, providing suitable teaching support. Further particulars about the School and its research are available from: <http://www.york.ac.uk/management/> Details on how to apply, and application forms, are available from: <http://www.york.ac.uk/graduates-study/applying/>

Deadline for applications is 15 August 2010.

EIC Bilten – Evropski puls je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC Bilten – Evropski puls je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Vladan Žugić; **Uređivački kolegijum:** mr Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević,
mr Vladimir Pavićević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić, Petar Đukanović

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; **Prevod:** mr Vera Šćepanović; **Lektura i korektura:** CGO
Njegoševa 36/I; **Tel/fax:** 020/665-112, 665-327; **E-mail:** ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

EIC Bilten – Evropski puls možete preuzeti na www.cgo-cce.org